

VOORAF

In 2009 werd een nieuw Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas gestart, namelijk voor de beleidsperiode 2009-2014. Net zoals in het vorig cultureel-erfgoedconvenant worden de afrekeningen met jaarverslagen volgens de belangrijkste werkgebieden opgesteld.

Personele en logistieke middelen worden enkel expliciet vermeld als ze anders zijn dan:

- Personele middelen: Erfgoedcel Waasland: Ellen De Jans (erfgoedcommunicator), Mieke De Meester (projectcoördinator), Ode De Zutter (coördinator erfgoedcel), Anniek Elegheert (erfgoedconsulent), Bart Ooghe (erfgoedconsulent), Ellen Storms en Emmy Beyls (tijdelijke erfgoedmedewerkers), Martine Teirlynck (erfgoedmedewerker) Kristel Van Audenaeren (projectmedewerker registratie) en Eric Saman (vrijwilliger) (zie De Erfgoedcel Waasland als knooppunt, Personeel)
- Logistieke middelen: algemene dagelijkse werking

Een overzicht van de financiële middelen wordt apart opgenomen.

Per actie zijn zo veel mogelijk de kernpartners en de timing opgenomen. De Wase erfgoedgemeenschappen (zoals in het Beleidsplan 2009-2014 vermeld), de Wase gemeentebesturen en de Erfgoedcel Waasland worden nergens als kernpartner vermeld omdat ze allen deel uitmaken van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas en potentieel bij iedere actie die ondernomen wordt als partner kunnen optreden.

In bijlage worden per project de bijkomende kosten die verband houden met de uitvoering van het project zelf geëxpliciteerd. De algemene werkingskosten zoals loonkosten, portkosten ... worden niet per project weergegeven, maar zijn wel in de algemene posten loonkosten en administratieve kosten in de begroting weergegeven.

SD 1 – 1 + 1 = 3

1. ONDERSTEUNEN BESTAANDE SAMENWERKINGSINITIATIEVEN

De Erfgoedcel Waasland en de Wase erfgoedgemeenschap ondersteunden de activiteiten van bestaande samenwerkingsverbanden (WAO, BiblioWaas, Intergemeentelijk Project Land van Reynaert, WACCO, ADW, Toerisme Waasland, Sint-Nicolaasgenootschap....) en woonde naargelang de noodzaak de vergaderingen van deze overlegorganen bij. Zo neemt de cultureel-erfgoedcel deel aan het overleg van de Diensten voor Toerisme, gecoördineerd door Toerisme Waasland op 11/06/09 en 22/09/09 en is ze lid zonder stem van de Algemene Vergadering (22/04/09 en 02/12/09). Op 7/03/09 en 22/09/09 woonde de cultureel-erfgoedcel eveneens de vergaderingen van het Intergemeentelijk Project Land van Reynaert bij. Op 6 maart overlegt de

cultureel-erfgoedcel met WACCO. Op de vergaderingen van de cultuurbeleidscoördinatoren van Waas en Dender en deze van WAO op 20/01/09, 28/04/09 en 03/09/09 is de cultureel-erfgoedcel ook aanwezig.

2. SAMENBRENGEN ERFGOEDZORGERS IN HET WAASLAND

Doorheen haar hele werking brengt de Erfgoedcel Waasland verschillende erfgoedzorgers uit het Waasland samen: via de werkgroep beleid waarin bewust ook een aantal vrijwilligers opgenomen zijn, via het bijwonen van vergaderingen van en afstemming met andere intergemeentelijke cultuur-overleggen, bij projecten (bijvoorbeeld via het betrekken de organisaties met reuzen bij 2009 Waas reuzenjaar...), door het publiceren van oproepen, activiteiten en nieuwtjes van de Wase erfgoedorganisaties, op de website en in de nieuwsbrief, door het organiseren van feestelijke openingen en cursussen e.d.

De Erfgoedcel Waasland ontving reeds heel wat vragen en krijgt trouwens geregeld onverwacht bezoek van Wase erfgoedzorgers. Dit toont aan dat de jonge organisatie op korte tijd toch de nodige bekendheid verwierf en het illustreert haar grote toegankelijkheid.

Ondersteunen, afstemmen op elkaar van en deelnemen aan **samenwerkingsinitiatieven** rond erfgoed en overleg in het Waasland, enkele voorbeelden:

- Coördinatie MuWa door de Erfgoedcel Waasland: de cultureel-erfgoedcel had in september 2009 een studiedag georganiseerd voor alle Wase musea. De inschrijvingen hiervoor waren echter zo laag dat de uitstap werd geannuleerd. Dit was de aanleiding voor de erfgoedcel om het overlegplatform “MuWa” te evalueren. Dit werd besproken met de provincie Oost-Vlaanderen, met de musea en met diverse heemkringen tijdens plaatsbezoeken in het kader van de vrijwilligersmanagement. Als conclusie kan geformuleerd worden: het MuWa overleg kende bij zijn oprichting een groot succes. Door de jaren heen verkreeg de cultureel-erfgoedcel in het Waasland een steeds groter draagvlak. Hierdoor kon de erfgoedcel steeds meer en meer thematisch te werk gaan, waardoor het Wase erfgoedveld vandaag integraal en geïntegreerd bereikt kan worden dankzij deze themawerking rond bijvoorbeeld erfgoededucatie, depotwerking, vrijwilligersbeheer e.d.. De werking van MuWa is dan ook vrijwel organisch over gegaan in die van de cultureel-erfgoedcel. Na overleg met de Provincie Oost-Vlaanderen werd dan ook besloten dat de cultureel-erfgoedcel het MuWa overleg niet meer systematisch zal organiseren. Wel zal, in samenspraak met de provincie, jaarlijks aan alle musea een studiedag worden aangeboden rond één of ander werkingsdomein eigen aan museumwerking. Op deze manier blijven de Wase musea ook voor de provincie een waardevolle klankbordgroep.
- Sensibiliseren en responsabiliseren van de gemeenten over het belang van **cultuurbeleid en archiefzorg** en dus ook van archivariissen en cultuurbeleidscoördinatoren: o.a. via jury aanwerving cultuurbeleidscoördinator Sint-Gillis-Waas, input beleidsdocumenten (bv. cultuurbeleidsplan Sint-Gillis-Waas, beleidsplan Stedelijke Musea Sint-Niklaas, actieplan Stedelijk Museum Lokeren), deelname stuurgroep cultuurbeleidsplan Kruibeke... Zie ook het overzicht expertise-uitwisseling in bijlage.

3. DEELNAME AAN BOVENREGIONAAL OVERLEG

De Erfgoedcel Waasland nam actief deel aan het structureel overleg met de 2 andere cultureel-erfgoedcellen in Oost-Vlaanderen en het **Provinciebestuur Oost-Vlaanderen** op 17/03/09 en 13/10/09.

Daarnaast is er een actieve **Vlaamse overlegstructuur van de cultureel-erfgoedcellen**:

- **Brusseloverleg**: ging door op 30/06/09 en 16/11/09.
- **Collegagroepen**: in 2009 werd door de cultureel-erfgoedcellen een nieuwe overlegstructuur in het leven geroepen. De Erfgoedcel Waasland nam hieraan actief deel:
 - **Beleid**: de collegagroep beleid kwam 4 keer samen in 2009. Op 13/02/09 werden de werkvorm en de doelstellingen van de collegagroep afgebakend. Op 19/03/09 werd gewerkt rond het thema 'nulmeting erfgoedveld' en werd Archiefbank Vlaanderen als case voorgesteld. Op 28/05/09 werd ingegaan op het ondersteuningsbeleid van de cultureel-erfgoedcellen en werd Erfgoedplus.be als case voorgesteld. Op 24/11/09 werd het thema 'omgevingsanalyse' behandeld.
 - **Communicatie**: de collegagroep kwam 3 keer samen in 2009. Op 12/02/09 vond een startvergadering plaats om de werkvorm en de doelstellingen van de collega-groep af te bakenen. Op 29/05/09 gaf Erfgoedcel Waasland een presentatie over databanken, op 10/09/09 deed Erfgoedcel TERF dat over creatieve communicatie en op 10/12/09 gingen twee presentaties door over doelgroepenwerking en publieksonderzoek. Doorheen het jaar worden ook nieuwe initiatieven genomen voor de websites van de cultureel-erfgoedcellen. De websites zijn een vast agendapunt op iedere collegagroep.
 - **Digiprojecten**: de collegagroep digiprojecten kwam 4 keer samen in 2009. Op 08/04/09 werden de werkvorm en de doelstellingen van de collega-groep afgebakend. Op 24/09/09 en 26/11/09 werden zowel good als bad practices van allerlei digiprojecten voorgesteld. Aan bod kwamen onder andere: www.hasel.be, www.beeldbankwaasland.be, www.erfgoedplus.be, een toelichting over Collective Access e.d. Ook op 10/09/09 was er een collegagroep.
 - **Diversiteit**: de collegagroep diversiteit kwam 6 keer samen in 2009. Katrijn D'hamers van Faro werd uitgenodigd om de vergaderingen van deze collegagroep bij te wonen. Op 03/03/09 werden de werkvorm en doelstellingen van de collegagroep afgebakend. Op 19/05/09 vond een brainstorm plaats over de invulling van het begrip "diversiteit" plaats en werden de agendapunten voor de volgende bijeenkomsten vastgelegd. Op 30/06/09 werden de projecten Bij-Buurten op het Kiel en Identify Me/You gepresenteerd en besproken. Op 13/10/09 kwamen volgende projecten aan de beurt: De Grijze Cel (Faro), Gentse Gasten (Nahkla) en de Erfgoedkoffer voor senioren van MAS – Antwerpen. Op 15/12/09 tot slot werd het project Museum Night Fever onder de loep genomen en vond een evaluatie van de werking van deze collega-groep plaats. Ook op 16/11/09 was er een collegagroep.
 - **Erfgoededucatie**: de collegagroep erfgoededucatie kwam 3 keer samen in 2009. Op 28/05/09 werden de werkvorm en de doelstellingen van de collega-groep afgebakend. Op 24/11/09 gaven

alle cultureel-erfgoedcellen een presentatie over hun invulling van het begrip erfgoededucatie en enkele good/bad practices. Ook op 27/08/09 was er een collegagroep.

- **Vrijwilligersmanagement:** de collegagroep kwam 3 keer samen in 2009. Op 18/03/09 vond een startvergadering plaats om de werkvorm en de doelstellingen van de collegagroep af te bakenen. Op 04/06/09 stelde elke aanwezig cultureel-erfgoedcel de eigen vrijwilligerswerking voor. Op 18/09/09 kwam Heemkunde Vlaanderen praten over hoe jongeren rekruteren bij erfgoedverenigingen en FARO over opstap-, virtueel- en geleid vrijwilligerswerk.

Hierin worden actief ervaringen én expertise uitgewisseld. Soms worden hiervoor externen uitgenodigd. De evaluatie van deze collegagroepen gebeurde begin 2010.

- **Peterschap:** een peterschap is een procedure van coaching van nieuwe medewerkers van een startende cultureel-erfgoedcel. De nieuwe cultureel-erfgoedcel wordt door FARO gekoppeld aan een cultureel-erfgoedcel met meer ervaring (de p/meter) met een gelijkaardige werking en in de nabijheid. In 2010 gaat deze formule in piloot. De Erfgoedcel Waasland treedt op als enige meter in 2010 en dit van de Erfgoedcel Aalst.
- **Uitstap cultureel-erfgoedcellen:** op 06/10/09 gingen alle cultureel-erfgoedcellen samen op uitstap naar Luik met een bezoek aan het Musée de la Vie Wallonne.

Ook neemt de Erfgoedcel Waasland deel aan **landelijke overlegorganen en expertise-uitwisseling:**

- **Aanwerving erfgoedcoördinatoren Erfgoedcel Aalst** – jury: de stad Aalst wierf in 2009 2 erfgoedcoördinatoren aan voor de nieuwe Erfgoedcel Aalst.
- **Cultureel-Erfgoedconvenant TERF** – projectsubsidies beoordelingscommissie: de Erfgoedcel Waasland maakt voor de beoordeling van de projectsubsidies deel uit van de commissie voor de toewijzing van de projectsubsidies, net zoals het archief van de provincie West-Vlaanderen, het Huis van Alijn, Heemkunde Vlaanderen, een persoon uit de sociaal artistieke sector en de cultuurbeleidscoördinator van Wervik.
- **Cultureel Erfgoedoverleg Vlaanderen** (bijeenkomst minimaal 2 maal per jaar): vanuit het overleg tussen de verschillende cultureel-erfgoedcellen groeide ook de vraag naar meer overleg met de andere erfgoedspelers. In 2009 startten de VVBAD, de Erfgoedcellen Mechelen en Waasland, de VMV en Heemkunde Vlaanderen samen het Cultureel-Erfgoedoverleg Vlaanderen. Dit is een open overlegstructuur van organisaties en instellingen die, onafhankelijk van het steunpunt voor cultureel erfgoed en het steunpunt voor lokaal cultuurbeleid, een overkoepelende rol spelen binnen de cultureel-erfgoedsector. Het beheren van erfgoed is niet hun kerntaak, ze treden op als bemiddelaar, belangenbehartiger, expertisecentrum of landelijke erfgoedorganisatie. De deelnemers zijn CRKC, Archiefbank Vlaanderen, Centrum Agrarische Geschiedenis, Centrum Vlaamse Architectuurarchieven (CVAa), vertegenwoordiging van de cultureel-erfgoedcellen voor alle cultureel-erfgoedcellen (nu Erfgoedcellen Mechelen en Waasland), Het Firmament, Heemkunde Vlaanderen, Packed, Resonant, Tapis plein, Vlaamse Erfgoedbibliotheek, VMV, VVBAD, VVP, VVSG, VCM Contactforum, VOBK en Volkskunde Vlaanderen vzw. Het overleg kwam in 2009 samen op 16/06/09, 06/09/09, 15/10/09 en 07/12/09.

- **Draaiboek intergemeentelijke samenwerking van Locus** – werkgroep: de Erfgoedcel Waasland werkt actief mee aan dit initiatief van Locus en VVSG. Andere partners zijn: FARO, Agentschap sociaal-cultureel werk, Agentschap kunsten en erfgoed, Agentschap binnenlands bestuur, COMEET, WACCO, Cultuurdijk, CultuurNoord, CO7, TERF, 5-art, Habobib, Pajottenland-Zennevallei, Ginter, Kempens Karakter, Erfgoedcel Noorderkempen, Erfgoedcel Sint-Truiden, Erfgoedcel Tongeren, Overleg Cultuur Zuid-West-Vlaanderen, MijnErfgoed...
- **Erfgoedonderzoek Antwerpen** – werkgroep 2: MAS | Erfgoedcel Antwerpen maakt – net zoals de andere cultureel-erfgoedconvenants – een kaart van het erfgoedveld in Antwerpen. Naast het globaal beeld van de sector, is er maar weinig kennis over de erfgoedcollecties. Deze werkgroep begeleidt het traject dat dit verder in kaart brengt.
- **Instituut voor Vlaamse volkskunst vzw** – Algemene vergadering: de Erfgoedcel Waasland is lid van de Algemene vergadering van deze door Vlaanderen erkende organisatie.
- **Pavlo(e)** – stuurgroep: de Erfgoedcel Waasland zetelde sinds 2006 in de stuurgroep (net zoals Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur (Fokav), Rijksarchief, Stadsarchief Antwerpen, Stadsarchief Sint-Niklaas en Scholengemeenschap Sint-Nicolaas, Vlaams Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs) en zorgt mee voor expertise-uitwisseling en verspreiding van de methodiek die ontwikkeld werd in het project. De **doelstellingen** van het project waren drieledig: ordening en beschrijving van de eigen archiefbescheiden; toegankelijk maken van het archief voor alle geïnteresseerden en uitwisselen van expertise. Vertrekkend vanuit de zorg voor het archief van het Sint-Jozef-Klein-Seminarie te Sint-Niklaas, voerde archivaris Koen Verstraeten een onderzoek naar de inhoud van een schoolarchief, de selectie- en ordeningsproblematiek, de mogelijkheden tot ontsluiting en het belang ervan voor wetenschappelijke studies. Dit resulteerde onder meer in de opmaak van een handleiding die op www.pavloe.be in digitale vorm wordt aangeboden. Bovendien werd een selectielijst voor scholen opgemaakt in samenwerking met de subwerkgroep selectielijsten voor gemeentearchief van de VVBAD en de archivaris van de Permanente Ondersteuningscel voor de CLB's van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap. Ten slotte worden op de website een aantal vaak voorkomende problemen geïllustreerd en krijgen gebruikers de kans om bijkomende vragen te stellen. Op die manier kan op basis van praktijkervaringen de nodige expertise verder onderling uitgewisseld worden. Uit dit project ontstond ook de werkgroep schoolarchieven bij de VVBAD.
- **Prisma onderzoeksproject van FARO** – klankbordgroep: het steunpunt realiseert in de periode september 2009 - juni 2011 een analyse van het cultureel-erfgoedveld in Vlaanderen. Vanuit een langetermijn toekomstperspectief stellen ze een strategisch plan op voor de verdere ontwikkeling van het cultureel-erfgoedveld vanaf 2012, met als centrale vraagstelling: waar willen we staan in 2020? De klankbordgroep begeleidt dit onderzoek inhoudelijk en wetenschappelijk en komt minstens 2 keer per jaar samen; in 2009 was dit op 16/09/09.
- **Thesissen - jury**: de Erfgoedcel Waasland beoordeelde **2 thesissen** van studenten aan de Arteveldehogeschool Gent, optie Sociaal-cultureel werk: Brecht De Wilde: "Erfgoed en toerisme: een paar apart?!" op 02/09/09 en Elien Cappon: "Kinderen en erfgoed, meer dan je denkt?" op 25/06/09.

- **VVSG overleg intergemeentelijke samenwerking:** op vraag van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een cultureel-erfgoedconvenant startte de VVSG eind 2008 een overleg met Comeet, Waasland, CO7, Noorderkempen, Kempens Karakter, TERF en Mijnstreek. Het doel van dit overleg is de belangen van de betrokken gemeenten in kaart brengen en behartigen als intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een cultureel-erfgoedconvenant. Vanaf eind 2009 worden ook alle andere cultureel-erfgoedcellen uitgenodigd, aangezien sommigen een traject naar intergemeentelijke samenwerking starten. Dit overleg ging in 2009 door op 25/11/08, 16/01/09, 20/03/09, 13/05/09, 14/07/09, 19/08/09, 30/09/09, 28/10/09 en 02/12/09. In 2009 was de belangrijkste verwezenlijking een visietekst rond cultureel-erfgoedconvenants in een intergemeentelijke context.

FARO lanceerde in 2009 het **onderzoeksproject Prisma**. Hierin wordt in de periode september 2009 tot juni 2011 een veldanalyse van het cultureel-erfgoedveld in Vlaanderen gerealiseerd. De Erfgoedcel Waasland participeert in de klankbordgroep, die het onderzoek inhoudelijk en wetenschappelijk begeleidt (in 2009 was dit op 16/09/09). Daarnaast woonde ze de algemene voorstelling op 23/09/09 bij. Ze neemt ook deel aan de provinciale sessie van het scenariodenken (op 29/01/10 en 30/04/10) en organiseert zelf 2 lokale sessies (op 05/03/10 en 26/03/10).

FARO bracht in 2009 het **rode boekje** (Marc Jacobs, Björn Rzoska, Gregory Vercauteren, Synergie². Het cultureel-erfgoedconvenant als hedendaags beleidsinstrument, 2009) uit. De Erfgoedcel Waasland werkte mee aan de totstandkoming van dit boekje en was aanwezig op het debat over deze materie op 09/11/09.

SD 2 – DE ERFGOEDCEL WAASLAND ALS KNOOPPUNT

1. PERSONEEL

Opnieuw bewoog op personeelsvlak in 2009 veel in de Erfgoedcel Waasland. De **vaste ploeg van de cultureel-erfgoedcel** (vanaf 01/09/09) ziet er als volgt uit:

Naam	in dienst	functie	arbeidsregime	Betalingsniveau
De Zutter Ode	17/10/05	coördinator erfgoedcel	5/5	A
Elegheert Anniek	1/03/07	erfgoedconsulent	4/5 - vanaf 09/09 1/2	B
Teirlynck Martine	1/07/09	erfgoedmedewerker	4/5	C
Ooghe Bart	1/08/09	erfgoedconsulent	5/5	A
De Jans Ellen	17/10/05	communicatie-Verantwoordelijke IW	1,5/4 EGC en 2,5/4 IW vanaf 01/01/10 0.75/4 EGC en 3.25/4 IW	A

Martine Teirlynck en Bart Ooghe werden nieuw aangeworven.

Daarnaast nam de Erfgoedcel Waasland in 2009 ook afscheid van een aantal medewerkers:

- 1 erfgoedcommunicator: Ellen De Jans (A-niveau, VT) werd communicatieverantwoordelijke van de moederorganisatie Interwaas. In die hoedanigheid werkte ze van 01/04/09 tot 31/05/09 voltijds voor

Interwaas en vanaf 01/06/09 1.5/4 voor de Erfgoedcel Waasland en 2.5/4 voor Interwaas. Ze werkte tot eind 2009 enkele projecten af en verzorgt de algemene communicatie van alle projecten. Vanaf 01/01/10 zal ze 0.75/4 voor de Erfgoedcel Waasland en 3.25/4 voor Interwaas werken.

- 1 projectcoördinator: Mieke De Meester in dienst van 01/02/07 tot 31/06/09 voor coördinatie van projecten (A-niveau, VT - 4/5 vanaf 01/03/09)
- 1 projectmedewerker registratie: Kristel Van Audenaeren in dienst vanaf 01/06/08 tot 31/11/09 voor de registratie van de objectencollectie van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas (A-niveau, VT met zwangerschapsrust begin 2009)
- 1 erfgoedmedewerker: Emmy Beyls in dienst van 01/09/08 tot 31/08/09 voor vervangingen en ondersteuning in de algemene werking en bij projecten (B-niveau, VT - 4/5 vanaf 01/04/09)

Een **volledig overzicht** vindt je hieronder.

Naam	in dienst	functie	Arbeidsregime
Beyls Emmy	01/01/08-31/08/09	erfgoedmedewerker	5/5 - vanaf 01/04/09 4/5
De Jans Ellen	17/10/05	erfgoedcommunicator	5/5 t.e.m. 31/03/09
		communicatie-verantwoordelijke IW	04 en 05/09 Interwaas 5/5 vanaf 01/06/09 1,5/4 EGC en 2,5/4 IW vanaf 01/01/10 0,75/4 EGC en 3,25/4 IW
De Meester Mieke	01/02/07-30/06/09	projectcoördinator	5/5 - vanaf 03/09 4/5
De Zutter Ode	17/10/05	coördinator erfgoedcel	5/5
Elegheert Anniek	1/03/07	erfgoedconsulent	4/5 - vanaf 09/09 1/2
Teirlynck Martine	1/07/09	erfgoedmedewerker	4/5
Ooghe Bart	1/08/09	erfgoedconsulent	5/5
Van Audenaeren Kristel	01/01/09-30/11/09	projectmedewerker registratie	5/5 met 3 maanden zwangerschapsrust

Tweewekelijks **teamoverleg** met de personeelsleden van de Erfgoedcel Waasland zorgt voor afstemming en taakafspraken (hiervan wordt een verslag opgemaakt door de administratieve medewerker). In de cultureel-erfgoedcel worden **functioneringsgesprekken** gehouden tussen de coördinator en de andere cultureel-erfgoedcellers. In 2010 wordt in Interwaas een traject gestart rond functieprofielen, competenties e.d.

2. STAGIAIRS EN VRIJWILLIGERS

Samenwerken met het onderwijs is een belangrijk aandachtspunt. Er zijn dan ook **stagiairs** aan de slag bij de Erfgoedcel Waasland:

- **Stagiair Instituut Heilige Familie uit Sint-Niklaas:** 6de jaar kantoor Robbe Van de Velde van 01/09/08 t.e.m. 31/01/09, Yosche De Bruyn van 01/02/09 t.e.m. 31/06/09, Artur Claes van 01/09/09 t.e.m. 20/01/10.
- **student 3de jaar, lerarenopleiding lager onderwijs, KAHO Sint-Lieven:** Filip Maes ontwikkelde lessuggesties voor de 3de graad van het lager onderwijs rond het thema “Sinterklaas- en Sint-Maartensgebruiken in Vlaanderen”.
- **4 studenten 1ste jaar, lerarenopleiding secundair onderwijs, KAHO Sint-Lieven:** kennismakingsgesprek ter voorbereiding van het ontwikkelen van lessuggesties rond erfgoed in het kader

van het keuzevak "Project kunstvakken" rond de volgende thema's: Reynaert, funerair erfgoed, het Historisch Pijp- en Tabaksmuseum en oude volksverhalen / mondeling erfgoed. Deze 4 studenten zijn Vinnie Maes, Niels Van Acker, Kimberley Van Moer en Lien Verhaert. De door hen ontwikkelde lessuggesties worden door de Erfgoedcel Waasland ter beschikking gesteld van de Wase leerkrachten.

- **2 studenten 3de jaar, lerarenopleiding lager onderwijs, KAHO Sint-Lieven:** Aaron Westerlinck en Britt Van Landeghem ontwikkelden lessuggesties rond het thema "reuzen", Britt ontwikkelde deze voor de 1ste graad van het buitengewoon onderwijs, lager onderwijs, Aaron voor de 1ste graad van het lager onderwijs. De door hen ontwikkelde lessuggesties worden door de Erfgoedcel Waasland ter beschikking gesteld van de Wase leerkrachten.

Voor alle studenten van de KAHO Sint-Lieven ging de cultureel-erfgoedcel op zoek naar gastscholen om de ontwikkelde lessuggesties uit te proberen. Dit verhoogt de betrokkenheid van deze scholen en hun leerlingen bij het Wase erfgoed. Wanneer de studenten hun lessuggesties uit testen in klassen, is daar steeds iemand bij van een Wase erfgoedorganisatie. Dit zorgt ervoor dat de erfgoed- en onderwijswereld in de regio elkaar beter leren kennen.

Vrijwilliger Eric Saman is actief bij de cultureel-erfgoedcel sinds 03/03/08 en verleent sindsdien wekelijks zijn medewerking, onder andere aan de Beeldbank Waasland en aan andere projecten. Jenny Piessens werkte een paar maanden als vrijwilliger voor het project 50 jaar Werk in het Waasland.

3. VORMING CULTUREEL-ERFGOEDCELMEDEWERKERS

- Vlaamse infonamiddag Immaterieel erfgoed op 13/02/09
- Digital libraries op 09/03/09
- Google Analytics op 26/03/09 (zie Het cultureel erfgoed = de basis van alles, Opleiding Google Analytics)
- Infonamiddag Toegankelijke website en Anysurfer op 05/06/09
- Roodbont vee, Vlasparlee en hoppaté, Plattelandserfgoed en het verhaal van een streek op 03/09/09
- Slotmoment Lokaal geheugen en (n)u!? op 20/06/09
- HRM basis op 15/12/09

4. ADMINISTRATIE

Half 2009 versterkte een administratieve medewerker (Martine Teirlynck) de Erfgoedcel Waasland. Dit zorgde voor een betere interne (praktische) organisatie van de werking: zo werd het archief op orde gesteld, wordt het klasement consequent gedaan, zijn een aantal zaken geautomatiseerd e.d..

- **Logistieke voorzieningen:** Interwaas kocht nieuw meubilair voor het volledige gebouw aan.
- Het integreren van de **databanken met contactgegevens** van (erfgoed)organisaties en het publiek (2695 adressen in totaal).

- **Kennismanagement:** tijdens het eerste convenant legden we de basis voor een bestand met contact- en andere gegevens van erfgoed- en andere partners en publiek in het Waasland. De grote hoeveelheid beschikbare informatie brachten we in 2009 samen in 1 centraal bestand voor kennisbeheer, waarin we ook de informatie van het WODE-onderzoek, de expertise van de partners e.d. opnamen. In 2010 zal in het kader van het vrijwilligersmanagement en in samenwerking met Toerisme Waasland, extra aandacht worden besteed aan het bijkomend inzamelen van de coördinaten van erfgoedvrijwilligers, toerisme- en erfgoeddeskundigen, gidsen (zowel toerisme als museum), met als doelstelling hun gegevens, knowhow en inzet nog meer ter beschikking te stellen van het Wase erfgoedveld.
- Houden van een **bepaalde boekhouding:** invoeren facturen in een overzicht (object, leverancier, ref. lev., ref. Interwaas, bedrag) om een duidelijk overzicht van de uitgaven per project te hebben.
- **Uitlening** toestellen Mondelinge Geschiedenis, tentoonstelling Wase reuzen, Archief op het Spoor en reservatie vertelnamiddag Sluwe vos, slimme spin, fototentoonstelling Reuzen
- Opvolging **reservaties lezingen Expo '58:** 13 lezingen in 2008, 1 lezing in 2009
- **Inschrijvingen** opvolgen: bv. vormingen
- **Verzendingen** promotiemateriaal en uitnodigingen allerhande: Erfgoeddag, DVD 50 jaar Werk, Erfgoedklapper, uitnodigingen activiteiten en workshops...
- **Klassement**
- **Bijhouden overzichtslijsten:** overeenkomsten, steunabonnementen, ontleningen...
- **Kas cultureel-erfgoedcel:** in- en uitgaven
- **Bestellingen en uitbestedingen** opvolgen: offertes opvragen, bestellingen doen, facturen controleren...
- **Draaiboek evenementen:** op basis van de draaiboeken die doorheen de jaren ad hoc werden opgemaakt door de Erfgoedcel Waasland en op basis van interne bevraging en referentieliteratuur werd een draaiboek opgesteld voor het organiseren van erfgoedevenementen (een toonmoment, vooropening, studiedag, opleiding e.d.). Het document belicht de belangrijkste aandachtspunten voor het ontwikkelen en uitvoeren van zo'n evenement, een sjabloon voor een draaiboek, een chronologisch overzicht van de belangrijkste taken, acties en deadlines en een doorlopend aan te vullen overzicht van verhuurdiensten, vormgevers, cateringbedrijven en locaties.
- **Boodschappen:** behoeftigheden cultureel-erfgoedcel, te digitaliseren materiaal, overdrachten van materiaal (bv. DVD curieus naar Wase archieven, gemicrofilmde kranten naar archieven)...

5. VOLDOENDE EN GESTRUCTUREERDE INSPRAAK

Een cultureel-erfgoedcel in intergemeentelijke context werkt alleen wanneer er voldoende en gestructureerde inspraak is van de verschillende gemeenten en vrijwilligers. Volgende overlegstructuren kwamen regelmatig bijeen:

- **Teamoverleg:** tweewekelijks teamoverleg met de personeelsleden van de Erfgoedcel Waasland voor afstemming en taakafspraken (hiervan wordt een verslag opgemaakt door de administratieve medewerker).

- **Werkgroepen voor projecten:** bv. Erfgoedbank, Tricky Reynaert, Essaywedstrijd, Kranten, Sinterklaas en Sint-Maarten
- **Adviesgroep:** op 15/01/09, 17/02/09, 16/04/09, 10/06/09, 13/08/09, 07/10/09 en 19/11/09.
- **Stuurgroep:** op 29/01/09, 03/03/09, 05/05/09, 24/06/09, 27/08/09, 14/10/09 en 01/10/09.

Met de leden van de advies- en stuurgroep werd op 26/06/09 een **studie-uitstap naar Bokrijk** gedaan.

Hierop maakten we kennis met De Smokkelroute (een interactieve en educatieve route die aan alle leeftijden wordt aangeboden als dagprogramma) en met Bokrijk achter de schermen (een tocht naar plekken die voor gewone bezoekers verboden is, zoals een bezoek aan het klimatologisch gecontroleerde museumdepot, kostuumafdeling, schrijnwerkersatelier e.d.).

6. OPMAKEN VAN VERSLAGEN EN PLANNEN VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

In 2009 werden volgende documenten opgemaakt:

- het **jaarverslag 2008** (ingekorte versie: http://www.erfgoedcelwaasland.be/images/filelib/jaarverslag2008_korteverisie_1465.pdf; uitgebreide versie: http://www.erfgoedcelwaasland.be/images/filelib/jaarverslag2008 Uitgebreideversie_1466.pdf),
- het **actieplan 2009** (http://www.erfgoedcelwaasland.be/images/filelib/actieplan2009_1464.pdf)
- het **actieplan 2010** (http://www.erfgoedcelwaasland.be/images/filelib/actieplan2010_2245.pdf)

Daarnaast werd een **publieksgerichte publicatie** rond het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas gemaakt 'Waas erfgoed van nu en straks: De Wase erfgoedgemeenschap: krachtlijnen voor 2009-2014'.

7. INTERWAAS **interwaas**

De Erfgoedcel Waasland schakelt zich zo veel mogelijk in de algemene werking van haar moederorganisatie Interwaas in. Zo werkte de cultureel-erfgoedcel in 2008 als onderdeel van Interwaas actief mee aan de opmaak van het communicatieplan van het Interwaas (nieuwe naam voor I.C.W.), waarin een nieuw logo, huisstijl en een communicatiestrategie werden uitgewerkt. In 2009 volgde hieruit dat de erfgoedcommunicator Ellen De Jans **communicatieverantwoordelijke** van Interwaas werd. Het drukwerk met de **huisstijl** van de cultureel-erfgoedcel werd aangepast aan de aanpassingen in het logo van Interwaas. Op 28/05/09 en 29/05/09 vergezelde de cultureel-erfgoedcel de collega's van Interwaas op de promotionele toer doorheen het Waasland.

Voor het **Directiecomité** worden maandelijks nota's opgesteld.

In 2008 werd in het kader van Open Monumentendag met het eigen gebouw (textielfabriek van Meert) een tentoonstelling gemaakt rond het gebouw en haar bewoners. In het kader van het Sint-Niklase stadsfestival

Villa Pace (06/09/09) konden de deelnemers aan een wandeltocht rond textiel het gebouw en de tentoonstelling nog eens bezoeken.

8. WAAS ERFGOEDLOKET

De Erfgoedcel Waasland en de Wase erfgoedgemeenschap werken niet alleen voor het publiek. Minder zichtbaar, maar daarom niet minder belangrijk, zijn hun inspanningen binnen de Wase erfgoedgemeenschap via vorming, communicatie (nieuwsbrieven, website) en intensieve contacten aan een netwerk van Wase erfgoedzorgers. Vele enthousiaste erfgoedvrijwilligers en erfgoedprofessionals kunnen steeds bij de cultureel-erfgoedcel terecht met allerlei vragen over inventarisatie, digitalisering, publiekswerking e.d. Deze tijdsintensieve dienstverlening is veel minder zichtbaar, maar minstens even belangrijk als de publiekswerking. Bovendien wordt ook aan het publiek informatie verschaft via vragen die telefonisch en via e-mail toekomen. Ook actieve inhoudelijke begeleiding van projecten gebeurt. Enkele voorbeelden zijn:

- **Aanwerving cultuurbeleidscoördinator Sint-Gillis-Waas** – jury: de gemeente Sint-Gillis-Waas wierf in 2009 een cultuurbeleidscoördinator aan en maakte een cultuurbeleidsplan op.
- **Bezoekerscentrum De Klinge** – stuurgroep: de gemeente Sint-Gillis-Waas richt een 'bezoekerscentrum/museum De Klomp' in. Dit regionaal bezoekerscentrum op de grens met Nederland zal verschillende thema's (de klomp, Stropersbos, grens, smokkelen, Staats-Spaanse Linies, spoorweg Mechelen-Terneuzen...) combineren.
- **Cultuurbeleidsplan Kruibeke** – stuurgroep: een groep vrijwilligers loopt een traject om te komen tot een cultuurbeleidsplan, zodat de gemeente Kruibeke kan inspelen op het Decreet Lokaal Cultuurbeleid.
- **Instituut voor Vlaams Volkskunst vzw** – stuurgroep haalbaarheidsstudie: evaluatie op 04/05/09.
- **Feest in de keet** – inhoudelijke begeleiding: het Open onderzoeksmodel Vermaakcultuur Sint-Niklaas (opgesteld door Cor Vanistendael) heeft tot doel het systematisch onderzoek naar de vermaakcultuur van de 19de en 20ste eeuw in Sint-Niklaas en Wase archieven te bevorderen. Het onderzoeksmodel is een bundeling van krachten en methodes zodat het onderzoek op termijn cumulatief resultaat oplevert. Nieuwe onderzoekers moeten op basis van eerder verworven inzichten in staat zijn betere onderzoekshypothese af te bakenen en verfijndere interpretaties van de gevonden data aan te gaan.
- **Forten en linies in grensbreed perspectief** – adviesgroep: het gemeentebestuur van Sint-Gillis-Waas stapt als projectpartner mee in het Interreg IV-project 'Forten en Linies in grensbreed perspectief'. Binnen dit project worden samen met een aantal cofinanciers in Vlaanderen en Nederland 69 acties uitgewerkt. De Erfgoedcel Waasland neemt deel aan de adviesgroep voor het ontwikkelen van een inrichtingsplan voor Camping Fort Bedmar (De Klinge). Dit plan wil de zichtbaarheid van de relictten van het historische fort en het historisch bewustzijn rond de linie verhogen. Fort en camping moeten zo beter ingeschakeld worden binnen het bredere toeristisch-recreatieve kader van de grensstreek. In 2009 gaf de cultureel-erfgoedcel in dit kader een presentatie tijdens een publieksmoment voor de campingbewoners en zetelde ze in de aanbestedingscommissie rond de toewijzing van de ontwerpopdracht.

- **Hof ter Welle** – werkgroep: de site in Beveren is reeds eeuwen lang verbonden aan kinderen en zorg (opvang, onderwijs, bijzondere jeugdzorg...). Dit project i.s.m. vzw Dienstencentrum Hof ter Welle, de gemeente Beveren (dienst cultuur, gemeentearchief, CC Ter Vesten) en Hertogelijke Heemkundige Kring van het Land van Beveren wil met getuigenissen, beeldmateriaal en voorwerpen het verhaal van deze site met haar verschillende functies en bewoners brengen. Bovendien kadert dit project binnen de toekomstige inrichting van het kasteel als erfgoedhuis. De ontsluiting kan verschillende vormen kennen.
- **Op Stoapel** – werkgroep: de scheepsbouw heeft niet alleen rijkdom en welstand gebracht in het Waasland maar zorgde ook voor verbondenheid en kameraadschap. In Temse (Boelwerf) heeft de vereniging "Op Stoapel" zich tot doel gesteld om dit rijke erfgoed in herinnering te brengen.
- **Wonen in Hoedhaar, bewoners vertellen** – inhoudelijke begeleiding: op termijn zal de historische Hoedhaarsite (vellennijverheid en sociale huisvesting) er totaal anders uitzien. Het uitgangspunt van dit erfgoedproject is het unieke verhaal van elke bewoner.

Een uitgebreid overzicht zie **overzicht van de expertise-uitwisseling** in bijlage.

De Erfgoedcel Waasland lanceert daarnaast via de website en de nieuwsbrief **oproepen** van partners naar informatie, objecten, kennis... Daarnaast worden de verschillende activiteiten van de organisaties opgenomen in de verschillende communicatiekanalen.

Ook **logistiek** ondersteunt de Erfgoedcel Waasland de (erfgoed)actoren. Zo kocht ze in 2006 4 Sony minidisc-recorders en 1 Marantz solid state recorder en in 2008 8 TASCAM solid state recorders. Deze toestellen kunnen gratis uitgeleend worden door alle organisaties en privé-personen die het erfgoed in het Waasland willen documenteren en / of onderzoeken en hiervoor de methode van mondelinge geschiedenis willen gebruiken.

De Erfgoedcel Waasland is tevens **lid** van alle heemkundige kringen in het Land van Waas, evenals van Tiecelijn, het Instituut voor Vlaamse Volkskunst (locatie Lokeren), Reuzengilde Sint-Nicolaas, de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde – Afdeling Land van Waas en Erfgoed Vlaanderen.

9. PLATFORM VOOR EXPERTISE-UITWISSELING

I.s.m. de andere cultureel-erfgoedcellen werd het intranet van www.erfgoedcellen.be verder uitgebreid. In 2010 wordt een intranet toegevoegd. Daarnaast wordt de eigen website ook verder aangevuld met informatie voor de Wase erfgoedgemeenschap.

SD 3 – HET CULTUREEL ERFGOED = DE BASIS VAN ALLES

1. DEPOTWERKING

Gesprekken met het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen rond depotwerking werden opgestart. Binnen de Provincie Oost-Vlaanderen liep tijdens het najaar 2009 een eigen onderzoekstraject, waarvan de resultaten pas in het voorjaar 2010 bekend worden gemaakt. De Erfgoedcel Waasland blijft dit traject opvolgen en gaat na of er concrete acties gepland kunnen worden die hierbij aansluiten.

2. DIGITALISERING

In 2007 werd een start gemaakt van de digitalisering van beeldmateriaal, kranten en films. In 2009 werd net als in 2008 hieraan verder gewerkt door het digitaliseren van beeldmateriaal en kranten (zie Erfgoed leeft!, Kranten) én door het digitaliseren van filmpjes (zie Erfgoed leeft!, Curieus – De jacht op super 8).

2.1 Beeldmateriaal

Het digitaliseren van beeldmateriaal gebeurt o.a. door vaste digitaliseringrondes met Beeldbankpartners of door het digitaliseren van kleinere aantallen aan materialen van particulieren of gemeentes / steden, waarbij vooral op de actualiteit of op opportuniteiten wordt ingespeeld.

In 2009 vonden 2 kleinere algemene digitaliseringrondes plaats namelijk in juli en in december 2009. Een grotere digitaliseringronde werd niet georganiseerd gezien de cultureel-erfgoedcel de mogelijkheid onderzocht om de Beeldbank Waasland onder te brengen bij een andere leverancier (zie Erfgoed leeft!, Erfgoedbank). Deze gedigitaliseerde foto's en dia's werden o.a. publiek gemaakt via www.beeldbankwaasland.be, www.erfgoedcelwaasland.be, www.trickyreynaertenco.be en www.wasereuzen.be en andere publieksacties. Dit gebeurde aan de hand van de themawerking: in 2009 werkte men rond "Klommen", "Valentijn", "Dorpsgezichten uit Beveren", "Vredesfeesten Sint-Niklaas", "Sint-Niklaas aan zee", "Open Monumenten Dag: Zorg", "Boelwerf", "Kerststallen", "Suikerfabriek Moerbeke" en "Jumelages en solidariteit".

2.2 Kranten

In 2009 wordt de microfilmering en de digitalisering van kranten (zie Erfgoed leeft!, Kranten) verder afgewerkt. Hiervoor wordt echter geen gebruik gemaakt van dit digitaliseringbudget, wel van een apart budget.

2.3 Filmmateriaal

Zie Erfgoed leeft!, Curieus - De jacht op super 8.

3. DOEL

Sinds maart 2009 loopt een **voorbereidend traject** met verschillende organisaties (Archeologische Dienst Waasland, Erfgoedcel Waasland, Gemeente Beveren (Gemeentearchief), Interwaas en Maatschappij voor de ontwikkeling van de linkerscheldeover teneinde proactief afstemming te zoeken en af te tasten waar samenwerking rond Doeldorp en Doelpolder mogelijk is. Er bleek nood aan een globaal projectplan met een geïntegreerde aanpak waarbinnen verschillende projecten een plaats krijgen en waarin structureel samengewerkt kan worden rond verschillende deelprojecten. Op deze manier wordt gewerkt naar zichtbare resultaten voor een breed publiek van geïnteresseerden en een enger forum van wetenschappers en onderzoekers en een blijvende (virtuele) herinnering aan Doel en Doelpolder. Het projectvoorstel onder constructie steunt op een geactualiseerd ouder onderzoeksvoorstel van de Archeologische Dienst Waasland (2005), een onderzoeksvoorstel van professoren T. Soens (UAntwerpen) en D. Tys (VUBrussel) (2008-2009), insteken van de Gemeente Beveren, de Erfgoedcel Waasland en de Maatschappij voor de ontwikkeling van de linkerscheldeover. In juni 2009 bleek echter dat er op Vlaams niveau ook plannen zijn voor een groot overkoepelend project op vlak van onroerend erfgoed in het bedreigde kerngebied. Afstemming hier is essentieel. In afwachting van de beslissingen in dit overleg werd verder gewerkt aan de sneuvelnota.

Daarnaast participeert de Erfgoedcel Waasland reeds in een aantal projecten met betrekking tot Doel:

- De Gemeente Beveren doet naar aanleiding van het definitief onder water van een poldergebied in Beveren een project rond de Doel, Hedwige- en Prosperpolder “Polder in Beeld” (zie Erfgoed leeft!, Beeldbank Waasland).
- Het **archief** van de **Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk van Doel en van de kerkfabriek** werd in de loop van 2009 door het Gemeentearchief van Beveren geïnventariseerd, verpakt en geherlocaliseerd in een archiefruimte in het deelgemeentehuis Kieldrecht.
- Begin december 2008 brachten het Provinciebestuur en de Erfgoedcel Waasland een plaatsbezoek aan de **Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartkerk van Doel**. De inventaris van **roerende goederen** werd door het Provinciebestuur volledig nagekeken en opgenomen in de databank www.religieuserfgoed.be. Het kerkbestuur ontving ook een verslag met daarin de bepaling van de kerncollectie van de kerk in het kader van eventuele plannen voor ontruiming van de kerk. Vooral de stukken die inherent aan Doel verbonden zijn, werden hierin opgenomen. In mei 2009 werd een overeenkomst opgemaakt tussen de kerkbesturen van Doel en Kieldrecht betreffende de tijdelijke overbrenging van een gedeelte van het roerend religieus erfgoed o.v. veiligheidsredenen. De overbrenging werd voorbereid op 09/06/09 (o.a. fysieke nummering) en uitgevoerd op 15/06/09.
- Ook in de **communicatiekanalen** van de Erfgoedcel Waasland (zoals bijvoorbeeld de regionale programmabrochures van Erfgoeddag en Waas erfgoed à la carte en haar website en nieuwsbrieven), en van de gemeente Beveren werd steeds aandacht besteed aan de activiteiten die plaatsvinden in Doel.
- 1 van de eerste afleveringen van de reeks **‘Vroeger en Nu’** (een samenwerking van de Erfgoedcel Waasland met de **Gazet van Antwerpen**) die verhalen over het verleden van het Waasland centraal stelt,

had ook als onderwerp Doel en dit naar aanleiding van een tentoonstelling op www.beeldbankwaasland.be met foto's over Doel.

- Op www.beeldbankwaasland.be staan begin 2009 265 foto's over Doel uit verschillende collecties van het Rijksarchief van Beveren, het Gemeentearchief Beveren en de Hertogelijke Heemkundige Kring van het Land van Beveren. De foto's uit de bestanden van het Rijksarchief Beveren werden grotendeels beschreven door de Erfgoedgemeenschap Doel. Vanaf de 2de helft van 2009 wordt deze collectie aangevuld met particulier beeldmateriaal (paar honderd foto's).
- In het kader van het project Jacht op super 8 i.s.m. Curieus Oost-Vlaanderen werden filmpjes gedigitaliseerd, waaronder een tiental **filmpjes** rond Doeldorp.

4. DRAAIBOEK MONDELINGE GESCHIEDENIS

I.s.m. FARO, de Erfgoedcel Brugge, Provincie Oost-Vlaanderen, Sint-Lodewijkscollege in Lokeren, Sint-Jozef-Klein-Seminarie in Sint-Niklaas en andere partners werkte de Erfgoedcel Waasland in 2009 een eerste versie van een draaiboek Mondelinge Geschiedenis voor het middelbaar onderwijs uit. Het draaiboek bevat een theoretisch kader, achtergrondinformatie en concrete voorbeelden.

Deze eerste versie werd opgenomen binnen het PWO-project (projectmatig wetenschappelijk onderzoek) 'Mondelinge Geschiedenis: een brug tussen erfgoed en culturele diversiteit in het onderwijs' van de Katholieke Hogeschool Mechelen. In dit project participeren de Erfgoedcel Waasland, Erfgoedcel Mechelen, FARO, Memori, CIMIC, Sint-Lodewijkscollege Lokeren, Departement geschiedenis van de K.U.Leuven en Canon Cultuurcel. In het schooljaar 2009-2010 wordt dit draaiboek uitgetest in 3 scholen en aangevuld met praktische voorbeelden en de eindtermen uit het middelbaar onderwijs om vervolgens verspreid te worden naar de Vlaamse scholen.

5. ESSAYWEDSTRIJD ROND DE WASE IDENTITEIT?!

In 2009 vond overleg plaats rond een essaywedstrijd met als thema 'Wase Identiteit?!'. Deze wedstrijd wordt in 2010 opengesteld voor een breed publiek, maar expliciet verzoeken tot inzendingen van enig wetenschappelijk en literair niveau. Uiteenlopende benadering van het thema worden aangemoedigd, zowel uit historische, sociologische, filosofische of literaire hoek. De centrale vraag is of er zoiets bestaat als een Wase identiteit, waarop deze identiteitsvorming gebaseerd kan zijn en of het zinvol dan wel zinloos is om in dit soort termen te denken in de 21ste eeuw. Als prijzen worden een geldprijs voorzien en een publicatie van de winnende essays in de Annalen van de K.O.K.W.. Het geheel rond af met een symposium of academische zitting in 2011 waarop één of meerdere sprekers worden uitgenodigd rond dit thema.

Aanvankelijk zou deze wedstrijd gelanceerd worden in het najaar 2009. Er werd echter beslist om het uitschrijven van de prijsvraag uit te stellen tot 2010, met apotheose eind 2011.

6. FUNERAIR ERFGOED

In het actieplan 2009 werd voorzien dat een beleidsvisie (met methodiek en draaiboek) voor de omgang met funerair erfgoed zou worden ontwikkeld. Ook zou door een werkgroep bekeken worden welk project rond funerair erfgoed bv. mogelijk en / of wenselijk is in 2010-2014.

Funerair erfgoed valt echter buiten de bevoegdheden van het cultureel-erfgoedconvenant, vermits het onroerende materie betreft. Daarom stapte de cultureel-erfgoedcel af van de oorspronkelijk geplande beleidsvisie met een daaruit voortvloeiend project. In de plaats hiervan werd een visietekst opgesteld dat tevens als draaiboek kan gebruikt worden voor gemeenten of verenigingen die aan de slag wensen te gaan met dit thema. De tekst neemt als vertrekpunt de wettelijke verplichting tot inventarisering en bescherming van grafmonumenten van lokaal belang. Na verduidelijking van het wettelijk kader belicht hij de voornaamste stappen en aandachtspunten in inventarisering, behoud, beheer en ontsluiting van funerair erfgoed van lokaal belang. De tekst kwam tot stand na onderzoek van acties binnen en buiten het Waasland op het vlak van funerair erfgoed en na gesprekken met diverse partijen die hierin actief werken en ervaring hebben opgebouwd, waaronder: Sint-Niklaas, Lokeren, Temse, Oudenaarde, Erfgoedcel Tongeren, Erfgoedcel Kortrijk, Projectvereniging TERF, Erfgoedcel CO7, Epitaaf vzw en Grafzerkje vzw. Aan de visietekst worden 3 bijlagen toegevoegd: de inventarisatiefiche van Epitaaf vzw, de handleiding funerair erfgoed opgemaakt door projectvereniging TERF (voorzien voor midden februari 2010) en de informatie en formulieren voor erkenning om attesten uit te reiken voor fiscaal aftrekbare giften aan erfgoedprojecten (Forum voor Erfgoedverenigingen). Deze visietekst zal begin 2010 verspreid worden via de website van Erfgoedcel Waasland en via gerichte mailing. De cultureel-erfgoedcel volgt ook de verdere ontwikkeling van de beheer- en beschrijvingssoftware door TERF verder op en communiceert hierover met de sector.

7. INVENTARISATIE COLLECTIE K.O.K.W.

I.s.m. de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas en de Stedelijke Musea Sint-Niklaas werd in juni 2008 gestart met de inventarisatie en registratie van de collectie. De **projectmedewerker registratie** Kristel Van Audenaeren werkte in totaal 16 maand actief op de collectie (met 3 maanden zwangersverlof maakt dit 19 maanden). Wegens onvoorziene zaken tijdens het project (bv. grotere opkuiswerken in Huis Janssen, tentoonstelling Rariteitenkabinet, grotere collectie dan voorzien...) werd Kristels contract eind september 2009 verlengd tot 30/11/09.

De **eindresultaten** van het project zijn o.a.: 85-95% (digitale) registratiegraad van de collectie (goed voor ongeveer 5 000 objecten); afbeeldingen van alle objecten; ontsluiting van de collectie via www.museuminzicht.be, minisite op www.erfgoedcelwaasland.be, www.kokw.be, tentoonstelling Rariteitenkabinet. Voorwerpen van A tot Z uit de collectie van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas van 21/06/09 tot 27/09/09 in SteM, een artikel in deel 112 van de Annalen van de K.O.K.W.;

rapport over het project en analysedocumenten over het behoud en beheer en over de collectie; collectieplan...

Na afloop van de registratie van de collectie update en onderhoudt het SteM de **inventaris** van de collectie. De leden van het bestuur van de K.O.K.W. krijgen van het SteM een introductie tot ADLiB zodat zij de volledige inventaris (meer gegevens dan online) via een alleen-lezentoegang kunnen raadplegen. De K.O.K.W. kreeg eveneens een gedrukte inventaris van de collectie. De miniwebsite rond dit project blijft nog even bestaan. De aanbevelingen die voortvloeiden uit het project worden in 2010 verder uitgevoerd door de K.O.K.W.

Via www.museuminzicht.be kan iedereen de inventaris raadplegen. Oorspronkelijk was gedacht dat een ronde langs de gemeenten met een presentatie van de collectie met nadruk op de specifieke objecten uit die bepaalde gemeente interessant zou zijn. Na de registratie blijkt dit niet misschien niet de aangewezen manier te zijn, aangezien weinig objecten specifiek toewijsbaar zijn (slechts een paar objecten per gemeenten, aangezien de collectie bij uitstek Waas en oudheidkundig is). De inventaris werd dan ook op een andere manier aan de gemeenten en de Wase erfgoedgemeenschap voorgesteld, namelijk op de **officiële voorstelling van de Annalen van K.O.K.W.** op 29/11/09. Hierin is een artikel opgenomen van Kristel Van Audenaeren over het project en de collectie (evenals een artikel over het Waas reuzenjaar door Emmy Beyls).

8. IN KAART BRENGEN – OMGEVINGSANALYSE

In alle cultureel-erfgoedconvenants met gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden is een doelstelling opgenomen over het in kaart brengen van: cultureel-erfgoedorganisaties; publiektoegankelijke cultureel-erfgoedcollecties en de noden en behoeften van beide. Samen met FARO lopen de cultureel-erfgoedcellen een traject rond deze omgevingsanalyse. In 2009 werd de eerste keer bijeengekomen op 27/11/09.

9. OVERLEG AGRARISCHE COLLECTIES

Voor het traject rond de agrarische collecties wordt samen gewerkt met het Meetjesland. In de werkgroep zitten de volgende collectiebeheerders: Collectie Stekene: Landbouwmuseum Stekene (Landelijke Gilde Stekene) en Gemeentebestuur Stekene; Collectie Beveren: Hertogelijke Heemkundige Kring Land van Beveren en Gemeentearchief Beveren; Bardelaeremuseum in Lembeke; Plattelandscentrum in Sint-Laureins; SteM en Stedelijk Museum Lokeren met expertise rond museumbeheer. Dit wordt aangevuld met het Centrum voor Agrarische Geschiedenis, het provinciaal museumconsulentschap, de Erfgoedcel Waasland en de Erfgoedcel Meetjesland. Naast de organisaties die actief deelnemen aan deze werkgroep, zijn er nog andere collectiebeheerders met agrarisch erfgoed (die op dit ogenblik niet actief kunnen meewerken bv. wegens te weinig personen), bv. Heemkundige Kring Nieuwkerken 200/700 in Nieuwkerken, Museum De Schuur vzw in Kruibeke, Heemkundige Kring Braem in Elversele en privécollecties. De resultaten die uit deze werkgroep

voortvloeien, worden later gedeeld worden met hen (en indien interessant met de rest van Vlaanderen). Door dit traject met de verschillende collectiebeheerders samen te doorlopen, kunnen we niet alleen zaken afstemmen op elkaar en afspraken maken (o.a. procedures, richtlijnen en selectiecriteria), maar kunnen we vooral leren van elkaar. Ondertussen werd met de Wase organisaties reeds gewerkt rond missie en doelstellingen. Ook de collecties werden in grote lijnen in kaart gebracht. In het Meetjesland wordt momenteel gezocht naar de beste aanpak.

10. REGIONAAL CENTRUM ARCHIEF EN DOCUMENTAIR ERFGOED – ONDERZOEK

Het Stadsarchief Sint-Niklaas startte een onderzoek op rond een mogelijke 'erfgoed-site' naar aanleiding van de herinrichting van Huis Janssen (Site Zwijgershoek). Deze site zou de collecties van het stadsarchief, het Mercatormuseum en de K.O.K.W. huisvesten, met gedeelde infrastructuur, onthaal e.d. De Erfgoedcel Waasland volgde deze ontwikkelingen op. Tijdens het najaar 2009 werd door het stadsbestuur beslist af te zien van dit oorspronkelijke plan, ten voordele van de bouw van een annex voor het Stadsarchief op het Hendrik Heymanplein.

11. SAMENWERKING MET ONDERWIJSINSTELLINGEN

De Erfgoedcel Waasland werkte in 2009 opnieuw samen met verschillende onderwijsinstellingen (zie De Erfgoedcel Waasland als knooppunt, Stagiairs en vrijwilligers):

- **leerling 6de jaar kantoor, Instituut Heilige Familie Sint-Niklaas:** 1-1.5 dag / week administratief werk, Robbe Van de Velde, Yosche De Bruyn en Artur Claes.
- **student 3de jaar, lerarenopleiding lager onderwijs, KAHO Sint-Lieven:** Filip Maes ontwikkelde lessuggesties voor de 3de graad van het lager onderwijs rond het thema "Sinterklaas- en Sint-Maartensgebruiken in Vlaanderen".
- **4 studenten 1ste jaar, lerarenopleiding secundair onderwijs, KAHO Sint-Lieven:** kennismakingsgesprek ter voorbereiding van het ontwikkelen van lessuggesties rond erfgoed in het kader van het keuzevak "Project kunstvakken" rond de volgende thema's: Reynaert, funerair erfgoed, het Historisch Pijp- en Tabaksmuseum en oude volksverhalen / mondeling erfgoed. Deze 4 studenten zijn Vinnie Maes, Niels Van Acker, Kimberley Van Moer en Lien Verhaert. De door hen ontwikkelde lessuggesties worden door de Erfgoedcel Waasland ter beschikking gesteld van de Wase leerkrachten.
- **2 studenten 3de jaar, lerarenopleiding lager onderwijs, KAHO Sint-Lieven:** Aaron Westerlinck en Britt Van Landeghem ontwikkelden lessuggesties rond het thema "reuzen", Britt ontwikkelde deze voor de 1ste graad van het buitengewoon onderwijs, lager onderwijs, Aaron voor de 1ste graad van het lager onderwijs. De door hen ontwikkelde lessuggesties worden door de Erfgoedcel Waasland ter beschikking gesteld van de Wase leerkrachten.

Voor alle studenten van de KAHO Sint-Lieven ging de cultureel-erfgoedcel op zoek naar gastscholen om de ontwikkelde lessuggesties uit te proberen. Dit verhoogt de betrokkenheid van deze scholen en hun leerlingen bij het Wase erfgoed. Wanneer de studenten hun lessuggesties uit testen in klassen, is daar steeds iemand bij van een Wase erfgoedorganisatie. Dit zorgt ervoor dat de erfgoed- en onderwijswereld in de regio elkaar beter leren kennen.

- Ook voor het project **Tricky Reynaert en Co** is samengewerkt met 5 Wase middelbare scholen (zie Erfgoed leeft!, Tricky Reynaert en co).

12. SENSIBILISEREN ONTSLUITEN WASE (DIGITALE) BIBLIOGRAFIE

Op basis van het wetenschappelijk onderzoek van de deelcollecties in het Waasland (WODE) wordt een breder project rond een échte Wase digitale bibliografie verder voorbereid. De Erfgoedcel Waasland onderzoekt hoe de rijke documentaire en archivalische collecties aanwezig bij de Bibliotheca Wasiana, de Koninklijke Oudheidkundige Kring Land van Waas, de heemkundige kringen en de bibliotheken meer onder de aandacht van het publiek kunnen gebracht worden door o.a. de titels van de artikels breder te ontsluiten. In 2010 wordt werk gemaakt van de effectieve ontsluiting. De cultureel-erfgoedcel voerde in dit kader informatieve gesprekken met de Provinciale Bibliotheek Oost-Vlaanderen en met Dirk Van Duyse (Hertogelijke Heemkundige Kring 'Het Land van Beveren') en verzamelde informatie rond de digitale ontsluiting van documentaire en bibliografische collecties. Aan de hand hiervan wordt een intern document voorbereid waarin de meest haalbare acties worden opgesomd.

13. SINTERKLAAS EN SINT-MAARTENSGEBRUIKEN IN VLAANDEREN OP DE VLAAMSE IMMATERIEEL-ERFGOEDLIJST

De Erfgoedcel Waasland, Gemeente Beveren, Sint-Maartenscomité Beveren, Sint-Nicolaasgenootschap Vlaanderen, Stad Sint-Niklaas, Toerisme Waasland, FARO en Volkskunde Vlaanderen – Huis voor Immaterieel Erfgoed sloegen begin 2009 de handen in elkaar en dienden een dossier bij de Vlaamse Gemeenschap in voor de erkenning van de Sinterklaas- en Sint-Maartensgebruiken in Vlaanderen. Een paar maanden later plaatste de toenmalige Vlaams Minister van Cultuur Bert Anciaux deze gebruiken op de **Inventaris Immaterieel Cultureel Erfgoed Vlaanderen**.

Daarna werd een **werkgroep SKSM** opgericht ter opvolging van dit dossier, wat een samenwerking is tussen verschillende beleidsdomeinen, nl. cultuur, jeugd en toerisme. De werkgroep is als volgt samengesteld: Sint-Nicolaasgenootschap, Sint-Niklaas – Diensten Cultuur en jeugd, Erfgoedcel Waasland, Sint-Maartenscomité, Volkskunde Vlaanderen – Huis voor immaterieel erfgoed vzw, Toerisme Waasland en Gemeentearchief Beveren.

Ook werden contacten gelegd met verschillende andere organisaties en personen in Vlaanderen én Nederland, zoals bijvoorbeeld het Meertens Instituut, het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en de Albert-Ludwigs-Universiteit Freiburg, waardoor een stevige **netwerkbasis** is gelegd ter voorbereiding van een mogelijk internationaal dossier voor Unesco.

In navolging van deze erkenning en ter uitbreiding van het netwerk én de kennis rond deze geversheiligen ging op 21/11/09 in het Kasteel Walburg in Sint-Niklaas (niet onsymbolisch!) het **colloquium** met als titel '**De Gulle Gevers. Sinterklaas- en Sint-Maartensgebruiken: een grenzeloos verhaal**' door. Het werd een afwisselende dag met interessante lezingen van o.a. bijdragen van dr. Rieks Smeets (eerste secretaris van het Verdrag ter bescherming van het immateriële erfgoed – NL), Lieven Dehandschutter (voorzitter Sint-Nicolaasgenootschap Vlaanderen – B); dr. John Helsloot (Meertens Instituut – NL) en professor Werner Mezger (Albert-Ludwigs-Universiteit Freiburg – D). De meer dan honderd aanwezigen uit Vlaanderen en Nederland konden tussen de lezingen door genieten van Jan De Smet en The Winin' Boys, die het geheel opfleurd met Sinterklaas- en Sint-Maartensliederen in een modern jasje. De partners Gemeente Beveren, Sint-Maartenscomité Beveren, Sint-Nicolaasgenootschap Vlaanderen en Stad Sint-Niklaas, droegen eveneens financieel en / of logistiek bij in de organisatie van het colloquium.

Het element werd ook verder **gedocumenteerd en onderzocht** door o.a. de ontwikkeling van lessuggesties rond het thema "Sinterklaas- en Sint-Maartensgebruiken in Vlaanderen" door Filip Maes, student 3de jaar lerarenopleiding lager onderwijs, KAHO Sint-Lieven; een lopend onderzoek naar Sint-Maartensvieringen in West-Vlaanderen door de gemeente Ichtegem i.s.m. Volkskunde West-Vlaanderen vzw en Volkskunde Vlaanderen – Huis voor immaterieel erfgoed vzw.

De geversheiligen zijn uiteraard het meest levendig door de vele **jaarlijks terugkerende feesten, vieringen en gebruiken in verschillende landen**. Deze steeds wijzigende actieve tradities zorgen bij uitstek voor dé bescherming van deze fenomenen.

In Vlaanderen wordt alvast reikhalzend uitgekeken naar **de ratificatie door Nederland** van de UNESCO-conventie van 2003 voor de bescherming van het immaterieel erfgoed. Zodoende kan samengewerkt worden aan een internationaal dossier rond deze Gulle Gevers.

Een apart **voortgangsdossier** voor dit project wordt ingediend bij de Vlaamse Gemeenschap op 01/04/10.

14. THESISLIJST

Een lijst met mogelijke thesisonderwerpen werd opgesteld door de Erfgoedcel Waasland (met input uit verschillende erfgoedorganisaties) en bezorgd aan verschillende onderwijsinstellingen. Hiervoor werd in april en augustus 2009 een vraag uitgestuurd naar leden van de stuurgroep en adviesgroep. Aan de hand van de

reacties werd een lijst van elf onderwerpen op lokaal of regionaal niveau opgesteld en doorgestuurd naar opleidingen geschiedenis en archiefwetenschappen.

15. VISIETEKST PARTICULIER ERFGOED

Een aanzienlijk deel van het erfgoed bevindt zich niet in het georganiseerde kader van de heemkundige kring of de professionele setting van musea, archieven of bibliotheken, maar staat, zit en ligt bij particulieren. In 2009 werd een visietekst opgemaakt rond de omgang met particulier erfgoed, waarin ook synergieën aangeduid worden tussen particulier en openbaar erfgoed. Hiervoor werden gesprekken gehouden met lokale erfgoedbeheerders (Gemeentearchief Sint-Gillis-Waas, Stadsarchief Sint-Niklaas, Gemeentearchief Beveren, Rijksarchief Beveren, Gemeentearchief Kruibeke, Stedelijk Museum Lokeren, Stedelijke Musea Sint-Niklaas, Mola, de K.O.K.W. en Volkskunde Vlaanderen vzw – Huis voor Immaterieel Erfgoed). Intern aanwezige kennis werd aangesproken om ook de positie van heemkundige kringen en gemeentemusea in de tekst te verwerken.

De visietekst belicht 4 punten in de huidige en mogelijke werking van de Erfgoedcel Waasland met betrekking tot particulier erfgoed

- Aanbod van particulier erfgoed op de beeldbank/erfgoedbank en de algemene selectiecriteria hiervoor
- Waar particulieren heen kunnen wanneer zij materiaal wensen over te dragen
- Een korte visietekst op mogelijke opportuniteiten in de samenwerking tussen verzamelaars en erfgoedorganisaties
- Een overzicht van mogelijke acties om erfgoed en expertise op te sporen, te ontsluiten en/of te behouden.

De tekst kan ook gebruikt worden voor doorverwijzing bij vragen rond schenking van particulier erfgoed.

Punten 1 en 2 kunnen leiden tot concrete acties en richtdocumenten binnen de ontwikkeling van de erfgoedbank in 2010. Naar 2011 toe kan gewerkt worden aan een informatiedocument voor particulieren en organisaties omtrent schenking, mecenaat, erfrecht e.d., beheer en behoud van eigen erfgoed, omgaan met en doorverwijzen van schenkingen,... Hiervoor kan ook overleg gepleegd worden met andere cultureel-erfgoedcellen, vermits deze thematiek ook buiten het Waasland aandacht verdient.

16. VOLKSVERHALEN

In 2007 werd door de Erfgoedcel Waasland een inventaris opgemaakt met meer dan 500 volksverhalen uit het Waasland. Deze verhalen kunnen steeds aangevraagd worden op papier. In schooljaar 2007-2008 werkte een stagiair van Hogeschool Gent, departement KASK, illustraties uit bij een aantal van deze verhalen. In 2009 werd deze verhalen verder digitaal ter beschikking gesteld, zodat ze op termijn ook volledig digitaal kunnen worden ontsloten.

17. VORMING

De informatie van de vormingen staat op de website www.erfgoedcelwaasland.be.

17.1 Bruggen bouwen tussen onderwijs en erfgoedinstellingen

I.s.m. de Arteveldehogeschool Gent stelde de Erfgoedcel Waasland eind 2008 een enquête op om te peilen naar de bestaande educatieve activiteiten van de Wase erfgoedorganisaties, naar scholen toe.

Op basis van de resultaten van deze enquête werd i.s.m. de Arteveldehogeschool Gent (docent Sven De Martelaere) een nascholing georganiseerd op 15/01/09 en 22/01/09 voor de Wase erfgoedwerkers, bezig met educatie in hun erfgoedorganisatie. De opleiding was heel succesvol: er waren maar liefst 36 deelnemers.

17.2 Communicatie

In het actieplan 2009 werd een kleine vorming communicatie voor de partners voorzien. Ondertussen organiseerde Heemkunde Vlaanderen echter reeds zo'n vorming. Bovendien zijn er verschillende andere organisaties die soortgelijke vormingen aanbieden. Hierom werd dan ook beslist deze vorming niet te organiseren.

17.3 Workshop insecten en insectenbestrijding in museumcollecties

Uit WODE blijkt dat vele erfgoedorganisaties in het Land van Waas hun collecties niet op een goede manier kunnen bewaren en verpakken. Naast de algemene problematiek van depot (dit is een lange termijn doelstelling i.s.m. de provincie), zijn veel museumcollecties bedreigd door insecten e.a.. Bovendien is er een tekort aan materiaal om zuurvrij te verpakken (wegens de aankoop prijs van zuurvrij materiaal). Op 13/06/09 ging i.s.m. FARO vzw, het provinciaal museumconsulentschap Oost-Vlaanderen, het SteM en de K.O.K.W. een volledig volzette workshop rond insecten en insectenbestrijding in museumcollecties door.

17.4 Workshop schimmels in insecten in papieren erfgoedcollecties

Uit de organisatie van de workshop insecten en insectenbestrijding in museumcollecties bleek de nood aan een workshop rond schimmels en insecten in papieren erfgoedcollecties. Op 05/12/09 ging i.s.m. FARO en het Stadsarchief Sint-Niklaas een volledig volzette workshop hier rond door.

De geplande gezamenlijke aankop van zuurvrij verpakkingsmateriaal (met gratis materiaal voor de deelnemers, behalve de gemeentelijke organisaties) wordt in 2010 gedaan.

17.5 Opleiding Google analytics

Eind 2008 werd het beheerssysteem van de websites van alle cultureel-erfgoedcellen gekoppeld aan Google Analytics. Deze gratis software verzamelt in detail gegevens over het bezoekersgedrag van surfers (van waar komen ze, hoe lang blijven ze, waarop klikken ze, via welke pagina verlaten ze de website e.d.). Dankzij een goede analyse van deze gegevens kan je jouw website publieksvriendelijker maken. Ook de Beeldbank

Waasland en de blog <http://trickyreynaertenco.be> zijn aan deze software gekoppeld. Om haar sites beter te kunnen analyseren, organiseerde de Erfgoedcel Waasland op 26/03/09 een opleiding Google Analytics in Kaho Sint-Lieven, met lesgever Béate Vervaecke, die ook opengesteld werd voor andere cultureel-erfgoedcellen. De erfgoedcellen TERF, CO7, Mechelen, Comeet, Antwerpen en Brugge en 2 medewerkers van de dienst cultuurcommunicatie van de Stad Mechelen volgden deze opleiding ook.

18. VRIJWILLIGERSMANAGEMENT

De Erfgoedcel Waasland wil de Wase erfgoedvrijwilligers optimaal ondersteunen. Om dit te bekomen streeft de cultureel-erfgoedcel naar een integrale en geïntegreerde aanpak. Op 15/05/09 organiseerde de cultureel-erfgoedcel een eerste **brainstorm met vertegenwoordigers uit alle Wase gemeenten en steden**, om de nodige en mogelijke acties inzake vrijwilligersmanagement te inventariseren. Het was daarnaast nodig om de mening van de vrijwilligers zelf te leren kennen. Daarom ging de cultureel-erfgoedcel na deze brainstorm op 4 manieren te werk:

- het leren kennen van de vrijwilligers en hun alledaagse realiteit, werking en eventuele pijnpunten en problemen. Daarom werden er in het najaar van 2009 reeds een aantal plaatsbezoeken verricht bij vrijwilligersverenigingen of werden zij uitgenodigd bij de cultureel-erfgoedcel. Dit blijken de meest leerrijke en beleidsinvullende ontmoetingen te zijn. Op basis van de tijdens deze gesprekken verkregen informatie, onderneemt de cultureel-erfgoedcel regelmatig concrete acties.
- deelname aan de collegagroep van cultureel-erfgoedcellen inzake Vrijwilligersbeheer en overleg met de Provincie Oost-Vlaanderen (algemeen en in verband met het MuWa-overleg, zie 1+1 = 3, Samenbrengen van erfgoedzorgers in het Waasland).
- ontmoetingen met professionele instanties buiten het Waasland om hun expertise inzake vrijwilligerswerking, te leren kennen.
- contact met koepelorganisaties zoals Heemkunde Vlaanderen, FARO, Het Forum e.d.

Hieronder staat een overzicht van de **gesprekken**, die plaatsvonden in de 2de helft van 2009: Michel Igual, Stadsarchief Aalst, 04/08/09; Romain D'hollander, Heemkundige Kring De Kluize, 18/08/09; Luc Ruymbeke, Heemkundige Kring De Kluize, 29/09/09; Luc Peleman en Marcel De Kimpe, Heemkundige Kring Braem, Elversele, 05/10/09, 26/10/09 en 23/11/09; John Buyse, Heemkundige Kring d'Euzie, Stekene, 07/10/09; André Roels, Heemkundige Kring 't Sireentje, Waasmunster, 09/10/09; Anneke Lippens, Provinciaal Museumconsulentschap Oost-Vlaanderen, 19/10/09; Dirk Gorrebeeck, de Ghesellen van Sint-Pieter, 20/11/09 en Dominique Van Staeyen, Het Forum (het vroegere VCM), 26/11/09.

Op basis van deze gesprekken kon de cultureel-erfgoedcel in 2009 dan ook reeds enkele **concrete acties** ondernemen:

- na een gesprek met Heemkring 't Sireentje in Waasmunster werd in samenwerking met hen, de abdij in Waasmunster, de gemeente en de toeristische dienst in Waasmunster een subsidieaanvraag ingediend bij de cultureel-erfgoedcel voor de aanmaak van een gezamenlijke folder;
- heemkundige kring Braem uit Elversele, die ter gelegenheid van Erfgoeddag 2010 samen met andere heemkringen een activiteit rond De Durme organiseert, werd ook begeleid bij het indienen van een projectsubsidieaanvraag hiervoor;
- na overleg met Het Forum, het vroegere VCM (steunpunt voor onroerend erfgoed) blijkt dat deze reeds veel expertise hebben verworven in het werven van fondsen (in de brede zin van het woord) en in alternatieve financieringskanalen. Het Forum heeft de toelating gekregen van het Ministerie van Financiën om fiscale attesten toe te kennen aan erfgoedverenigingen die giften ontvangen, al dan niet ter gelegenheid van specifieke projecten. Ook erfgoedverenigingen die met roerend erfgoed bezig zijn, kunnen hierop beroep doen. De cultureel-erfgoedcel zal dan ook met Het Forum samenwerken in 2010 om hun expertise door te geven aan de Wase erfgoedsector. Dit zal gebeuren mits 2 inspiratiemomenten in 2010.
- De cultureel-erfgoedcel zal op de eigen site het gehele ondersteuningsaanbod verduidelijken. Ook de hierboven vermelde informatie over financieringsmaatregelen, zal op deze minisite terecht komen.

Inzake vrijwilligersmanagement vonden in 2009 dus heel wat voorbereidende gesprekken plaats, die in 2010 in concrete acties zullen uitmonden. Ook zullen nog plaatsbezoeken verricht worden bij de organisaties die nog niet werden bezocht.

SD 4 – ERFGOED LEEFT!

1. ARCHIEF OP HET SPOOR (ATW EXPRESS)

De archieftrein reist langsheen 5 scholen in het Waasland, het Stadsarchief Dendermonde en een school in Eeklo. Het educatief pakket is verder verspreid en gebruikt in de verschillende scholen. Bij de scholen die het pakket gebruikten, werd een korte bevraging gedaan over de ervaringen met het project. De respons was beperkt, maar wel positief. In juni 2009 werd een herinneringsmail gestuurd naar alle Wase scholen om het pakket opnieuw onder de aandacht te brengen.

2. BEELDBANK WAASLAND

De **stuurgroep** van de Beeldbank Waasland kwam bijeen op 12/01/09, 02/06/09 en 16/11/09.

Zoals elk jaar voorziet de Beeldbank Waasland in 2 **digitaliseringsrondes** voor de vaste Beeldbankpartners en ook een zestal digitalisering van materiaal van particulieren of gemeentes of steden, waarbij vooral op

de actualiteiten of op opportuniteiten wordt ingespeeld (zie Het cultureel erfgoed = de basis van alles, Digitalisering). Samen met de Beeldbankpartners kan aan een voortdurende publiekswerking gedaan worden aan de hand van dit gedigitaliseerde erfgoed. De Beeldbank Waasland wordt opnieuw open gesteld wordt voor extra partners tegen eind 2009. Tegelijk zal de Erfgoedcel Waasland een marktstudie houden om te zien of zij al dan niet nog verder in zee wil gaan met Pictura als leverancier van de Beeldbank Waasland (zie Erfgoed leeft!, Erfgoedbank). De huidige Beeldbank zal echter ook in 2009 blijvend ingezet worden door alle erfgoedmedewerkers als een instrument om aan publiekswerking te doen, zo ook voor vrijwilligersmanagement (zie Het cultureel erfgoed = de basis van alles, Vrijwilligersmanagement), Erfgoeddag (zie Erfgoed leeft!, Erfgoeddag) en erfgoededucatie (zie Erfgoed leeft!, Erfgoededucatie).

In het kader van het thema van Erfgoeddag 2009 “Uit vriendschap” en in samenwerking met Chirojeugd Vlaanderen werd een actie “**Chiro retro**” georganiseerd (zie Erfgoed leeft!, Erfgoeddag): hiermee werden op de Beeldbank Waasland meer dan 600 oude chirofoto's ingezameld. Meer dan 20 Wase chiroverenigingen zijn vereeuwigd. Dit materiaal werd gedigitaliseerd in de aanloop van Erfgoeddag 2009, in februari en maart. Uit de oude doos vonden we tevens foto's terug van chiroverenigingen die vandaag niet meer bestaan. Dit kwam ook uitgebreid aan bod tijdens de feestelijke afsluiter van Erfgoeddag 2009, waarbij ook heel wat Wase chiro mensen aanwezig waren. Op deze manier werd een nieuwe doelgroep bereikt.

De Erfgoedcel Waasland participeert ook in het project “Polder in Beeld” van de gemeente Beveren. In eerste instantie wenst de gemeente zoveel mogelijk recent en historisch foto- en filmmateriaal te verzamelen bij de gemeente, particulieren, verenigingen en andere verzamelaars om deze te inventariseren en te digitaliseren met het oog op de samenstelling van een Beeldbank Prosper- en Hedwigepolder. De gemeente werkt hiervoor samen met de Beeldbank Waasland

(http://www.beeldbankwaasland.be/index.php?option=com_memorix&Itemid=37&searchplugin=theme&task=result&ThemeID=139). In tweede instantie documenteert de gemeente de actuele landschapswijzigingen (transformatie van polder naar natuurgebied) in samenwerking met de Beverse verenigingen voor foto- en film. Het project startte tijdens de winter 2008-2009 en loopt ten einde op 31/03/10. Daarnaast staan er nog andere deelprojecten op stapel.

De Beeldbank Waasland stelde zichzelf ook voor aan het **Beverse publiek** op een workshop op 10/03/09 in het kader van “Anderhalf uur cultuur”, in samenwerking met het Gemeentearchief van Beveren.

Een overzicht van de **bezoekerscijfers**:

	2007	2008	2009
Unieke bezoekers	8.060	22.451	22.975
Aantal bezoeken	13.827	32.800	31.157

3. CURIEUS – DE JACHT OP SUPER 8

In 2009 werd werk gemaakt van het digitaliseren van filmmateriaal, o.a. in samenwerking met Curieus via het project 'De jacht op super 8'. De hier opgedane ervaring over de technische aspecten van digitalisering van Super 8 filmpjes en het verzamelen van filmmateriaal (ook wat betreft het praktische verloop van het verzamelen van materiaal van particulieren) zal later nog nuttig blijken te zijn. Op de 3 verschillende verzamelmomenten en -locaties in januari 2009 in Lokeren, Beveren en Sint-Niklaas brachten maar liefst 110 particulieren in totaal 1020 filmpjes binnen. Een compilatie van de ingezamelde filmpjes werd ter beschikking gesteld van het Wase publiek op 28/04/09 ter gelegenheid van een groot Waas toonmoment in Cinema Roxy in Temse.

Alle ingezamelde filmpjes werden intussen op externe harde schijven geplaatst en bezorgd aan de Wase archieven. Eettelijke particulieren gaven de cultureel-erfgoedcel en haar erfgoedpartners de toestemming om deze gedigitaliseerde filmpjes, indien maatschappelijk relevant, te gebruiken voor erfgoedacties. Enkele erfgoedpartners maken hier intussen reeds dankbaar gebruik van.

4. ERFGOEDBANK

De Erfgoedcel Waasland wil de bestaande Beeldbank vervangen door een nieuwe website op maat, een volwaardige Erfgoedbank, dat gebruikt kan worden als werkinstrument voor het verzamelen, ontsluiten en terugvinden van een meer uitgebreid gamma aan cultureel erfgoed. De cultureel-erfgoedcel startte dan ook in 2009 i.s.m. de Erfgoedcellen Meetjesland, Noorderkempen en Kempens Karakter en FARO met een marktstudie voor de implementatie. Hiertoe werd een uitgebreid bestek opgemaakt en aanbestedingsprocedure gestart voor een nieuwe 'erfgoedbank', die naast beeldmateriaal en kranten ook andere soorten erfgoed kan ontsluiten. Deze Erfgoedbank biedt aan alle acties en processen binnen het cultureel-erfgoedconvenant de mogelijkheid een betere en diepgaandere ontsluiting te doen en dit niet alleen voor de reeds bestaande content, maar eveneens voor nieuwe content (bv. inventarissen, documenten, foto's, filmpjes, mondelinge geschiedenis...). Er was in dit kader een verkennend overleg rond mogelijke samenwerking met Archiefbank Vlaanderen op 03/04/09. Ook met MovE en erfgoedplus.be werd samenwerking / afstemming gezocht.

Na een onderhandelingsprocedure waarop 7 van de 19 aangeschreven bedrijven antwoorden, werd beslist om de ontwikkeling van een Erfgoedbank voor de 4 betrokken cultureel-erfgoedcellen simultaan te laten verlopen. Na de ontwikkeling zullen de 4 cellen elk over een autonome erfgoedbank beschikken, met een identieke structuur en vergelijkbare navigatie maar met een eigen toegangsportaal en collectiebeheer. Hierdoor daalt de ontwikkelingskost per cel aanzienlijk, vergroot de kans op mogelijke toekomstige koppelingen tussen de erfgoedbanken en wordt de publieke toegang tot e-erfgoed uit de betrokken regio's visueel en functioneel meer geüniformeerd.

De Erfgoedbanken worden ontwikkeld door communicatiebureau Kunstmaan NV en ICT-ontwikkelaar Smartlounge uit Leuven. Als registratiesoftware wordt gekozen voor de open source toepassing Collective

Access, speciaal ontwikkeld voor gebruik in een erfgoedsetting. De lancering van de Erfgoedbank wordt voorzien voor november/december 2010. Parallel met deze ontwikkeling werkt de Erfgoedcel Waasland ook een verdere strategie uit voor digitalisering, zowel van instanties als van particulieren, voor de periode 2010-2014.

5. ERFGOEDCOMMUNICATIE

In 2009 zijn 15 **persteksten** verspreid waardoor de Erfgoedcel Waasland of haar eigen projecten 88 keer in de media aan bod komt (zie bijlage voor een volledig persoverzicht).

In 2009 verstuurt de Erfgoedcel Waasland 11 **nieuwsbrieven** voor erfgoedorganisaties en 11 voor erfgoedliefhebbers. De zo goed als maandelijkse nieuwsbrief naar deze doelgroepen is een grote vooruitgang in vergelijking met 2008 toen de periodiciteit veel lager lag. In deze nieuwsbrieven nemen we niet alleen berichten over de eigen werking mee, maar ook allerhande activiteiten, nieuws en oproepen van de Wase en Vlaamse erfgoedgemeenschap mee.

Op de **website** zijn 76 nieuwsberichten geplaatst. Voor de kalender met erfgoedactiviteiten wordt nog steeds samengewerkt met de Cultuurdatabank. Daarnaast komen ook de eigen projecten van de cultureel-erfgoedcel uitgebreid aan bod.

De samenwerking met **Gazet van Antwerpen**, die is opgestart in 2008, resulteerde in een bundeling van de 31 artikelen die in 2008 verschenen in de reeks Vroeger en Nu. 200 exemplaren van deze bundeling waren erg snel uitgeput en daarom zijn er 100 bijgedrukt. In 2009 zijn 23 artikels in de reeks Vroeger en Nu verschenen.

Er werden verder contacten gehouden met **Het Nieuwsblad en nieuwsblad.be**, maar door problemen bij de Coreliogroep met het beheerssysteem van hun websites heeft de geplande structurele samenwerking nog geen vorm gekregen. Voor een reeks in Het Nieuwsblad over Doel is wel uitgebreid historisch fotomateriaal en informatie bezorgd.

Aan de redactie van het **programma 1000 zonnen en garnalen** zijn een tiental suggesties doorgegeven voor een rubriek met oude foto's. Ook aan de **regionale televisie** is uitgebreid foto-, film- en archiefmateriaal over Doel bezorgd voor een uitzending De Zeeuw van Vlaanderen.

Het **communicatieplan** is nog niet verder uitgewerkt door de overstap van de erfgoedcommunicator naar Interwaas.

6. ERFGOEDDAG

Net als andere jaren verzorgde de Erfgoedcel Waasland een **Wase programmabrochure** in de vorm van een kaart. Alle Wase activiteiten die op Erfgoeddag 2009 werden georganiseerd, waren hierin opgenomen.

Daarnaast werd vanuit **Chirojeugd Vlaanderen** samen met FARO een actie opgezet binnen het thema 'Vriendschap'. Deze insteek werd door de Erfgoedcel Waasland overgenomen en werd het onderwerp van een thema op de Beeldbank Waasland (zie Erfgoed leeft!, Beeldbank Waasland), maar ook van een gerichte actie naar jongerengroepen toe. Hiermee werden op de Beeldbank Waasland meer dan 600 oude chirofoto's ingezameld. Meer dan 20 Wase chiroverenigingen brachten hun oude foto's naar de cultureel-erfgoedcel voor digitalisering en zijn nu vereeuwigd op de Beeldbank Waasland. Dit materiaal werd gedigitaliseerd in de aanloop van Erfgoeddag 2009. Uit de oude doos vonden we tevens foto's terug van chiroverenigingen die vandaag niet meer bestaan.

Er werd tenslotte in 2009 n.a.v. Erfgoeddag geen vooropening georganiseerd maar wel een "**feestelijke afsluiter**" op 28/04/09 in Cinema Roxy in Temse. Dit liet toe om de Wase erfgoedvrijwilligers te bedanken én om hen in contact te brengen met jonge potentiële erfgoedvrijwilligers (de chiroleden). Op deze feestelijke afsluiter waren de Wase chiro's talrijk aanwezig!

7. ERFGOEDEDUCATIE

I.s.m. de Arteveldehogeschool Gent stelde de Erfgoedcel Waasland eind 2008 een enquête op om te peilen naar de bestaande educatieve activiteiten van de Wase erfgoedorganisaties, naar scholen toe. In 2009 werden de resultaten van de **enquête** inzake erfgoededucatie gebundeld en verspreid. Dit werd gevolgd door een **opleiding** voor Wase erfgoedwerkers, getiteld "Bruggen bouwen tussen onderwijs en erfgoedinstellingen" (zie Het cultureel erfgoed = de basis van alles, Vorming).

Hierna werd aan 5 erfgoedorganisaties i.s.m. de Arteveldehogeschool Gent professioneel advies over hun educatief aanbod aangeboden. De Erfgoedcel Waasland kocht hiertoe 25 **consultancyuren** aan bij de Arteveldehogeschool en stelde die ter beschikking van de geïnteresseerde organisaties (die zich hiertoe eerst kandidaat dienden te stellen). De 5 erfgoedorganisaties of –samenwerkingsverbanden die van deze consultancyuren gebruik maken zijn:

- Tolerant vzw, vzw tot behoud van het varend erfgoed, met bezoekerscentrum in Kruibeke
- Stadsarchief Sint-Niklaas in samenwerking met Bibliotheeca Wasiana, Sint-Niklaas
- Stedelijke Musea Sint-Niklaas in samenwerking met Archeologische Dienst Waasland, Sint-Niklaas
- Folkloregroep "De Klomp", De Klinge
- Cultuurcentrum Ter Vesten, Beveren

In de loop van 2009 en verder nog tot juni 2010 worden deze consultancyuren opgenomen.

Tenslotte werd er een inventaris van het Wase erfgoedaanbod voor scholen, getiteld “**Wase erfgoedklapper**” opgemaakt. Deze publicatie bevat, naast het aanbod voor scholen, ook contactgegevens, prijzen, mogelijk aanbod lesmateriaal picknickmogelijkheden e.d. Deze publicatie werd in 2009 ruim verspreid onder de Wase scholen, bibliotheken en ook via de pers bekend gemaakt. Vanaf 2010 wordt regelmatig de impact van de bundel gemeten.

8. KRANTEN

In 2007 liet de gemeente **Temse** 2 kranten, nl. De Schelde” (1882-1888) en de “Gazette van Temsche” (1861-1960) digitaliseren met budgetten vanuit het lokaal cultuurbeleid. Deze kranten worden sindsdien ontsloten via www.beeldbankwaasland.be.

In 2008 werd een **inventaris** opgemaakt van alle kranten uit het Waasland in zowel organisaties in het Waasland als daarbuiten. Hierna werden in een werkgroep 5 kranten (op basis van inhoud en geografische spreiding: De Klok, Gazette van Beveren-Waas, Gazette van het Land van Waas, Gazette van Lokeren en Gazette van St. Nicolaes) uitgekozen uit de 19de eeuw, aangezien behoud en beheer van de kranten centraal staat.

In 2009 werden i.s.m. de partners Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, Koninklijke Bibliotheek, K.O.K.W., Rijksarchief Beveren, Stadsbibliotheek Sint-Niklaas en Stadsarchief Lokeren deze kranten **gemicrofilmd en gedigitaliseerd**. De reeds in 2007 gedigitaliseerde Temsese kranten werden ook gemicrofilmd. Iedere organisatie die een (deel van een) krant uitleende in het kader van dit project kreeg een duplicaat van de microfilm van de volledige gemicrofilmde krant terug. Daarnaast kregen we van iedere krant een master microfilm, die bewaard wordt in het Rijksarchief Beveren.

Er was gepland dat in 2009 de 5 kranten zouden worden **ontsloten** via www.beeldbankwaasland.be en via een promotiecampagne. De effectieve uitvoering werd echter uitgesteld naar najaar 2010, enerzijds door de personeelswijzigingen binnen het team, anderzijds door de ontwikkeling van de nieuwe Erfgoedbank.

9. MERCATOR EN CARTOGRAFIE

Op 26/03/10 organiseerden de cultureel-erfgoedcel en Toerisme Waasland een brainstorm over mogelijke projecten rond Mercator in 2012 n.a.v. de viering van 500 jaar geboorte waarvoor ze alle mogelijke (erfgoed)partners uit Vlaanderen en het Waasland samenriepen. Een 40-tal aanwezigen uit Vlaanderen en het Waasland toetsten de verschillende mogelijkheden af.

De Erfgoedcel Waasland wachtte in 2009 aanvankelijk af tot er meer duidelijkheid bestond over de oprichting van de VZW Mercator 2012, vermits dit directe invloed zou hebben op een eventuele actie vanuit het cultureel-convenant. Gezien het langzame proces van deze oprichting werd eind 2009 beslist dat de cultureel-

erfgoedcel niet langer een afwachter houding zou aan nemen en bijgevolg eigen gesprekken opstartte voor acties onafhankelijk van de mogelijke oprichting van een vzw. Er werd gekozen de thematische invalshoek uit te breiden tot 'cartografie', zodat meerdere partners uit het Wase erfgoedveld betrokken kunnen worden. Deze startvergadering vond plaats op 11/01/10, na voorafgaand overleg met Toerisme Waasland, SteM en de K.O.K.W..

10. POLDERS

In 2009 vond i.s.m. de Wase gemeenten en steden en Toerisme Waasland een rondetafel plaats over een mogelijk(e) project(en) over de polders (als landschap, als bestuur, als historisch gegeven...). Daarbij waren de volgende organisaties aanwezig: Agentschap Natuur en Bos van het Ministerie van Leefmilieu, Waterwegen en Zeekanaal NV, Archeologische Dienst Waasland, Stad Sint-Niklaas / Polder Sinaai-Daknam, Regionaal Landschap Schelde – Durme, Centrum Agrarische Geschiedenis, Cultuurvereniging 'tj, Gemeentearchief Beveren, Gemeente Stekene, Gemeentearchief Sint-Gillis-Waas, Gemeente Temse en Erfgoedcel Waasland.

Uit deze rondetafel bleek interesse te bestaan voor (een) actie(s) rond de polders waarbij de partners uit de erfgoedsector pleitten voor een actie in de nabije toekomst met een concreet eindproduct. Dit wordt verder uitgewerkt in 2010. Een aantal acties binnen het thema "Mercator/Cartografie" kunnen ook eventueel specifiek gekoppeld worden aan het thema polders/landschap.

11. TRICKY REYNAERT EN CO

In 2008 is in samenwerking met het Reynaertgenootschap vzw, Cultuurcentrum Ter Vesten en cultuurbeleidscoördinator Beveren, Stadsarchief Sint-Niklaas, de Universiteit Gent vakgroep onderwijskunde en Patrick De Rynck de pilootfase van het project 'Tricky Reynaert en Co' van start gegaan. In dit educatief project wilden we het Reynaertverhaal confronteren met de leefwereld van jongeren van vandaag en met andere schelmenverhalen. De scholen Atheneum Sint-Niklaas, de Broederschool Sint-Niklaas, Humaniora en de Broederschool Sint-Niklaas, Campus Stekene, het Atheneum Temse en het Instituut Sint-Amelberga Temse werkten mee aan dit project.

In 2009 werd verder gewerkt aan het project. Op 24/03/09 werden de eerste resultaten van het project al voorgesteld op de **Dag van de Literatuureducatie**. Ook op de **jaarlijkse trefdag voor leerkrachten Nederlands** uit België en Nederland (schoolvak Nederlands) zal in 2010 het project **Tricky Reynaert en co** worden voorgesteld.

Marita De Sterck ging op 20 en 22 februari in interactie met leerlingen van de athenea van Sint-Niklaas en Temse in 4 **schrijfflessen** met als titel 'The enemy makes the story'. In deze les licht Marita de Sterck aan de hand van filmstills van Batman, Alien en Wolverine en cartoons toe welke eigenschappen een trickster heeft.

Leerlingen krijgen ook inzicht in de technieken van scenarioschrijven en hoe ze zelf een sterk verhaal kunnen opbouwen. Leerlingen en leerkrachten beoordeelden deze schrijfles unaniem positief. Ze werd dan ook opgenomen in de lesbundel 'Tricky Reynaert en Co'.

In het voorjaar van 2009 zijn de resultaten van de **blog** <http://trickyreynaertenco.be> een eerste keer geëvalueerd. De blog liet toe om tijdens de proeffase op een eenvoudige en goedkope manier over het project te communiceren. Ondanks hippe bladwijzers, het aanmaken van een profiel op sociale netwerksites zoals Facebook en Netlog en een introductie op (literaire) blogs en hun technologie in 2009, had de blog niet het verhoopte succes. Als communicatie-instrument voor leerkrachten werkte de blog onvoldoende. Niet alle leerkrachten hebben voldoende vertrouwen in het medium. Bovendien is de doelgroep van de blog (leerlingen of leerkrachten) onvoldoende scherp gesteld bij de aanvang. Ook leerlingen surfen niet massaal naar de blog. Een gerichte communicatie naar creatieve jongeren buiten schoolverband zou de blog mogelijk een nieuwe dynamiek kunnen bezorgd hebben, maar dit paste niet binnen de krijtlijnen en timing van dit project. Het opzetten van de blog was een interessant experiment. Dankzij de opgedane ervaringen over het gebruik van blogs in (educatieve) projecten kunnen toekomstige projecten beter aangepakt worden. De komende jaren zal de website zeker behouden blijven, maar ze zal hoofdzakelijk gericht worden naar leerkrachten. Omdat de blog niet het verwachte resultaat had en omdat informatie die op papier wordt aangeleverd nog altijd beter werkt dan informatie die via websites wordt verspreid, is een rijk geïllustreerde **lesbrochure** van 72 pagina's ontwikkeld. Naast de schrijfles van Marita De Sterck, bevat deze ook de voorbeeldles 'Het leugenpaleis, de leugen als motor van verhalen en smeerolie van de werkelijkheid' van Patrick De Rynck, een tricksterverhaal van Marita de Sterck, achtergrondinformatie over de filosofie van het project en over Reynaert de Vos, Anansi de Spin en Nasreddin Hodja. Met de brochure willen we leerkrachten stimuleren om het Reynaertverhaal te confronteren met de leefwereld van jongeren en andere tricksterfiguren. Leerkrachten kunnen de bundel met lestips gratis bestellen. In 2010 wordt de lesbundel verder verspreid.

Op 12/05/09 woonden de leerkrachten van de pilootscholen een **vorming over tricksters en diversiteit** van Philippe Paelman van het Steunpunt Diversiteit en Leren van de Universiteit Gent bij. André Mottart zorgde voor evaluatiemoment met leerkrachten. Ze waren erg enthousiast over de proefles en het boekenpakket over Reynaert en tricksters voor de vakbibliotheek.

Het jaarboek **Tiecelyn** van het Reynaertgenootschap wijdde 186 pagina's van haar 22ste editie aan tricksters en bevatte een artikel over het project 'Tricky Reynaert en Co'.

Op vraag van **Kultour 2009** (een intercultureel festival van o.a. het Cultuurcentrum Sint-Niklaas) en in samenwerking met professionele vertellers Jan De Maeyer en Marcella Piessens ontwikkelde de cultureel-erfgoedcel een vertelnamiddag voor senioren 'Sluwe vos en slimme spin, over Anansi en Reynaert'. Op 'World storytelling day' (20/03/09) ging de voorstelling in première. De cultureel-erfgoedcel gaf verenigingen, bibliotheken en rusthuizen in het Waasland de kans aan om de voorstelling aan een voordeeltarief in huis te halen. Ondertussen vonden verspreid over het Waasland 14 voorstellingen plaats.

12. VETO

In de provincie Oost-Vlaanderen loopt een pilootproject met vzw Terugblik en Dienst Maatschappelijke Participatie en museumconsulentschap, beiden provincie Oost-Vlaanderen. Dit project wil allochtone ouderen confronteren met Vlaams erfgoed. Uit tijdsgebrek leek het niet realistisch om Wase spin-off te realiseren. Aan vzw Terugblik werd wel uitgebreide informatie over de geschiedenis van de landbouw, het Landbouwmuseum in Stekene en de landbouw in het Waasland bezorgd. Na een gezamenlijk bezoek van de cultureel-erfgoedcel, de gemeente Stekene en vzw Terugblik aan het Landbouwmuseum in Stekene op 05/02/09, koos vzw Terugblik het Landbouwmuseum uit als 1 van de 4 musea in het project.

13. WEBSITE

Om de bestaande online communicatie van de Erfgoedcel Waasland (via www.erfgoedcelwaasland.be, www.beeldbankwaasland.be, www.wasereuzen.be, <http://trickyreynaertenco.be>) beter op elkaar af te stemmen en bijkomende thema's en materialen in de toekomst optimaal te ontsluiten (audiovisueel materiaal, kranten e.d.) en optimaal gebruik te maken van mogelijkheden van Web 2.0 doet de cultureel-erfgoedcel een denkoefening over haar online projecten en communicatie. Niet alleen de communicatieve aspecten worden bekeken, ook de technische en financiële implicaties worden overdacht. In samenwerking met FARO worden ook de mogelijkheden van een open-source-collectiebeheerpakket en cloud-hosting bekeken. Op basis daarvan is een visietekst voor een Erfgoedbank opgemaakt, een alomvattende digitale erfgoedbank dat een meer uitgebreid gamma aan cultureel erfgoed online zal ontsluiten (zie Erfgoed leeft!, Erfgoedbank). Voor de communicatie over het erfgoed zelf en over thema's zal deze databank gebruikt worden. Voor de communicatie over de eigen werking blijft www.erfgoedcelwaasland.be behouden.

14. 2009 WAAS REUZENJAAR

Het project 2009 Waas reuzenjaar was een initiatief van de Erfgoedcel Waasland in samenwerking met Toerisme Waasland en de Wase reuzenorganisaties. Er zijn heel veel verschillende soorten reuzenorganisaties; sommigen groeien uit carnaval, anderen organiseren jaarlijks een reuzenstoet... De doelstellingen waren drieledig: de **inventarisatie en ontsluiting én promotie** van dit rijk Waas reuzenerfgoed en tenslotte het **stimuleren van samenwerking** tussen de reuzenorganisaties. Samen brachten de Erfgoedcel Waasland, Toerisme Waasland en de reuzenorganisaties in 2009 de Wase reuzen en reuzenevenementen een heel jaar lang extra onder de aandacht.

Het project telde verschillende luiken. De basis werd gevormd door een **uitgebreide inventaris** van de Wase reuzen én hun erfgoed. Deze informatie staat op www.beeldbankwaasland.be onder het thema 'Waas Reuzenoverzicht' en op www.wasereuzen.be. Een bezoek aan Ath kon uiteraard ook niet ontbreken. Ook in de Annalen van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas (2009, deel 112) verscheen een

artikel hierover. Bovendien was geregeld archiefonderzoek vereist. Op 13/11/08 werd de **Wase reuzenkalender** vol met kleurrijke foto's van en interessante weetjes over de Wase reuzen, hun evenementen en hun erfgoed gelanceerd. Deze kalender was gratis te verkrijgen bij de toeristische infokantoren en was in een mum van tijd 'uitverkocht'. De evenementen waarop Wase reuzen in de loop van 2009 actief waren, werden in kaart gebracht en gebundeld in een overzichtelijke **flyer** die sinds begin 2009 in de toeristische infokantoren lag en via de Wase reuzenverenigingen werd verspreid. In het kader van deze voorstelling werd een **fototentoonstelling over reuzen** in het Waasland uitgewerkt. De meer dan honderdtwintig uitvergroete foto's worden uitgeleend aan bijvoorbeeld bibliotheken, scholen en dergelijke. De **feestelijke voorstelling van het project** eind november 2008 lokte 150 aanwezigen, vooral uit reuzen- en carnavalsverenigingen. De aanwezigen werden ook vergast op een lezing over reuzencultuur in Vlaanderen door professor emeritus Stefaan Top van het Instituut voor de Volkskunst en Volkskunde Vlaanderen. Aan het einde van de lezingen werd reus Peerke den Heerder uit Sint-Pauwels officieel overgedragen door het Wijkcomité De Grauwsteen aan het Feestcomité van Sint-Pauwels.

Om een zo groot mogelijke doelgroep (onder andere reuzenorganisaties zelf, scholen, gemeenten, organisaties en verenigingen) te bereiken werd gecommuniceerd via een breed spectrum aan **communicatiekanalen**. Niet alleen de eigen websites en nieuwsbrieven van de partners, maar ook de lokale en regionale pers en direct marketing werden ingezet. Dit resulteerde in een heel breed draagvlak en potentieel publiek voor dit reuzenerfgoed. Daarnaast verscheen in de Annalen van de K.O.K.W. een uitgebreid artikel over de Wase reuzen van de hand van Emmy Beyls.

Niet alleen het bekendmaken van dit typische erfgoed bij de Waaslander stond voorop. Naar aanleiding van dit project wilde de cultureel-erfgoedcel polsen bij de Wase reuzenverenigingen in hoeverre er nood was aan meer onderlinge contacten en informatie-uitwisseling. Hiervoor werden **Groot Wase Reuzenoverleggen** georganiseerd. Uit dit overleg bleek dat de Wase reuzenorganisaties vaak kampen met een gebrek aan dragers en begeleiders en dat de kosten voor berging, transport en onderhoud van de reuzen vaak hoog oplopen. De organisaties hoopten dat, met de verhoogde aandacht voor de reuzen in 2009, ook stilgestaan zou worden bij de problematieken hiervan. Hierbij wordt vooral gerekend op de lokale gemeentebesturen voor het bieden van ondersteuning. Onder andere in Sint-Niklaas werd begin 2009 een Reuzenconvenant afgesloten tussen de Reuzengilde Sint-Nicolaas en de Stad (Erfgoedcel Waasland is meter van reus Melchior). Daarenboven ontstond een informeel netwerk tussen de organisaties die zich ontfermen over de reuzen: zo zijn er bijvoorbeeld deelnames van reuzen aan reuzenstoeten in andere gemeenten en wisselen ze kennis uit over het omgaan met reuzen.

15. 50 JAAR WERK IN HET WAASLAND

Met het project '50 jaar Werk in het Waasland' benadert de Erfgoedcel Waasland het onderwerp 'bedrijven en bedrijfssectoren in onze regio' vanuit de invalshoek mondelinge geschiedenis en in samenwerking met de

laatste graad van middelbare scholen in het Waasland. In de periode 1945-1995 hebben duizenden mensen gewerkt in voor het Waasland toonaangevende bedrijven en bedrijfssectoren. De verhalen van deze mensen vormen een onschatbare bron aan informatie over het (werk)leven toen, dat vaak niet meer te vergelijken valt met hoe het er nu aan toegaat.

Een **1ste oproep naar scholen** om mee te werken aan dit project gebeurde in september **2007**. Toen werd slechts 1 school bereid gevonden om in te stappen in het project. Uit de evaluatie bleek dat een centrale oproep naar getuigen via de pers over een algemeen thema als 'werk' te weinig goede getuigen oplevert en dat het geen efficiënte manier is om getuigen op te sporen. Vooral op dit vlak was bijsturing nodig. Daarnaast werd besloten om de aanpak naar scholen toe aan te passen en in plaats van alles te centraliseren bij de cultureel-erfgoedcel meer te werken met een aanbod op maat waarbij leerkrachten zelf aangeven welke ondersteuning ze van de cultureel-erfgoedcel wensen en wat ze zelf in de hand willen houden. Ook werd voor 2 scholen samengewerkt met een lokale partner. De ervaringen uit dit project vormden de basis voor het **Draaiboek Mondelinge Geschiedenis** projecten in scholen (zie Het cultureel erfgoed = de basis van alles, Draaiboek Mondelinge Geschiedenis).

In maart 2008 werd gestart met de voorbereiding van het project 50 jaar Werk in het Waasland voor het **schooljaar 2008-2009** met o.a. een **inventarisatie van interessante Wase bedrijven, de zoektocht naar getuigen en een nieuwe oproep naar middelbare scholen**. Hierop kwamen positieve reacties: Sint-Maarten Bovenschool Beveren (leerlingen uit 5, 6 en 7 Verzorging) met lokale partner gemeente Beveren, Sint-Jorisinstituut Bazel (leerlingen uit 4 IW, 5 MTW, WW en IW, 6 handel en kantoor en 7 kantoor) met lokale partner 'tj, Sint-Amelberga Instituut Temse (leerlingen uit 4 Moderne Talen – Wetenschappen), Onze Lieve Vrouw Presentatie Sint-Niklaas (leerlingen uit een seminarie van 5 en 6 ASO). De leerlingen namen in de loop van het schooljaar **140 interviews** af rond 8 thema's: dienstpersoneel, havenarbeiders, landbouw, Meert, polderdoorkruisers, scheepswerf – Boelwerf, scheepswerf – CNR en Steenbakkerij Scheerders – Van Kerckhove. In de scholen werden de leerlingen voorbereid rond Mondelinge Geschiedenis en de verschillende thema's aan de hand van lessen rond MG, inleefflessen rond de thema's en uitstappen (bv. rondrit Waaslandhaven, rondleiding kasteel door dienstmeisjes). Bij de start van de trajecten werd aan de leerkrachten een algemene inleiding over mondelinge geschiedenis bezorgd. Over alle thema's en bedrijven werden **infobundels** samengesteld. Daarnaast werden **introductielessen over mondelinge geschiedenis** gegeven en een uitgebreide informatiebundel samengesteld. Ook **themalijsten en vragenlijsten** werden opgemaakt. De **toestellen mondelinge geschiedenis** werden gratis ter beschikking gesteld. De **resultaten voor de scholen** waren zeer divers: toepassen methodiek Mondelinge Geschiedenis in middelbaar onderwijs, vakoverschrijdend werken in scholen (bv. Nederlands, verzorging, stage), interactie tussen verschillende werelden (bv. rusthuisbewoners, scheepsbouwers met leerlingen), samenwerking onderwijs- en erfgoedwereld en tenslotte toonmomenten in de verschillende scholen (bv. modeshow, opendeur, Erfgoeddag 2009).

Het project '50 jaar Werk in het Waasland' had niet de pretentie om een volledig beeld van 'Werk in het Waasland' te bieden. De interviews die de leerlingen afnamen, geven sfeerbeelden en anekdotes van enkele bedrijven, industrieën, sectoren en regio's binnen het Waasland. Door het afnemen van **'kroongetuigeninterviews'** werden ook een aantal getuigen uit andere gemeenten, bedrijfstakken en beroepen aan het woord gelaten. Ervaren interviewers gingen bij 15 bevoorrechte getuigen langs om bij hen te peilen naar hun verhalen over 'werk' in het Waasland. Op die manier werden nog getuigenissen verzameld over land- en tuinbouw, werken in de textielsectoren metaalindustrie, wijmenteeit, de ontwikkeling van de Waaslandhaven...

De interviews werden – naast de toonmomenten op school – ook op andere manieren **ontsloten**. Het materiaal dat verzameld werd in het kader van dit project werd gebundeld op de **DVD 50 jaar Werk in het Waasland**: 23 montages over 8 thema's (te bekijken via DVD-speler, TCV, computer...), integrale opnames van de 15 kroongetuigen met bandinhoudfiche en transcriptie en bijkomende informatie via verkenner (ROMcontent: 1 informatiefiche per thema; 242 interessante interviewfragmenten (bovenop de montages) uit 140 interviews door leerlingen en een overzicht van de fragmenten met korte beschrijving). De audio-fragmenten kunnen herbruikt worden in bijvoorbeeld museumopstellingen, tentoonstellingen, historisch / wetenschappelijk onderzoek, theatervoorstellingen, wandelingen, lessen ... Deze DVD en een minisite rond dit project werden voorgesteld op 08/10/09 in de gebouwen van Interwaas (vroeger administratief gebouw van de textielfabriek Meert) en daarna verspreid aan een breed publiek.

Het verzamelde materiaal en **projectarchief** werd tenslotte overgedragen aan het Rijksarchief Beveren. Ook ontvingen de gemeentearchieven Beveren, Sint-Niklaas en Temse een kopie van dit archief. Zo wordt het projectarchief volledig openbaar.

In dit project werd samengewerkt met: leerkrachten en leerlingen Sint-Maarten Bovenschool Beveren, Sint-Jorisinstituut Bazel, Sint-Amelberga Instituut Temse, Onze Lieve Vrouw Presentatie Sint-Niklaas; samenwerking met woon- en zorgcentra Sint-Elisabeth, De Notelaer, Boeyé-VanLandeghem, De Linde, Briels (allen uit Beveren), De Regenboog (Zwijndrecht) en Populierenhof (Nieuwkerken-Waas) en rust- en verzorgingstehuis Hof ter Schelde voor hulp bij de zoektocht naar getuigen en faciliteren van interviews door stageleerlingen; museum De Schuur uit Bazel, Nieuwe Scheldewerf uit Rupelmonde, archief De Bergeyck en landbouwbedrijf Blangers uit Beveren voor ondersteuning bij kennismaking van leerlingen met onderzoeksthema; gemeente Beveren, CC Ter Vesten en gemeentearchief Beveren voor steun bij de voorbereiding en uitvoering van het project; 'tj, culturele vereniging uit Kruibeke voor hulp bij zoektocht naar getuigen, begeleiding van leerlingen en leerkrachten van het Sint-Jorisinstituut en ontsluiting van resultaten; Algemeen Rijksarchief Beveren en gemeentearchieven Beveren, Temse en Sint-Niklaas voor goede bewaring van het projectarchief.

SD 5 – FINANCIËLE ONDERSTEUNING

1. DOORSTORTING VAN SUBSIDIES VLAAMSE GEMEENSCHAP

In het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas 2009-2014 staan de volgende doorstortingen ingeschreven:

Vlaamse Gemeenschap 2009 - publicaties	4 000 €
Heemkring De Souvereinen	1 000 €
Hertogelijke Heemkundige Kring het Land van Beveren	1 000 €
Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas	2 000 €
Vlaamse Gemeenschap 2009 - erkend museum Stedelijk Museum Lokeren	12 500 €

1.1 Periodieke publicaties over volkscultuur en geschiedenis

Aangezien dit een volledig nieuw gegeven is, dat mee moet passen in het nog te ontwikkelen publicatiebeleid en de uitbetalingen voor 2009 ook al moesten gebeuren, stelt de Erfgoedcel Waasland voor dat de **formaliteiten voor de uitbetaling** van de periode 2008 – 2009 grotendeels af te stemmen op de formaliteiten van de Vlaamse overheid (o.a. opvragen van info zoals coördinaten, doelstellingen, cijfermateriaal). In ruil ontvangen de organisaties hiervoor de subsidies en vanaf 2010 ook inhoudelijk advies. De uitbetaling van de subsidies werd goedgekeurd door het DC van 27/10/09.

1.2 Lokaal erkend Stedelijk Museum Lokeren

In samenwerking met het Provinciaal Museumconsulentschap, dat reeds een tijdlang een procedure voor de subsidiëring van lokaal erkende musea heeft, werd volgende werkwijze opgesteld: het Stedelijk Museum Lokeren dient jaarlijks een actieplan met begroting en een jaarverslag met afrekening in bij Interwaas (net zoals ze dit doen bij de provincie) volgens dezelfde timing gehanteerd door het provinciebestuur. De beoordeling van deze documenten gebeurt door iemand van het Provinciaal Museumconsulentschap en van de Erfgoedcel Waasland. Hierbij wordt steeds rekening gehouden met de criteria uit het protocol. Dit advies wordt voorgelegd aan de respectievelijke bestuursorganen: voor de provincie is dit o.a. een erfgoedcommissie, voor het cultureel-erfgoedconvenant is dit de stuurgroep en het DC. Deze werkwijze treedt in voege vanaf 2010. Voor 2009 werd de uitbetaling van de subsidies goedgekeurd door het DC van 27/10/09.

2. PROJECTSUBSIDIES

Voor het projectsubsidierglement in voege was, kreeg Pavl(e) op basis van de toenmalige visietekst een projectsubsidie van 877,25 euro.

Het projectsubsidierglement, dat in samenwerking met de adviesgroep en de stuurgroep werd opgesteld in 2008, werd goed gekeurd door het Directiecomité op 04/02/09 en is sindsdien in voege. Organisaties die een

projectaanvraag indienen, krijgen ondersteuning bij het invullen van de aanvraag. Van zodra de aanvraag definitief is, wordt deze op basis van de criteria in het reglement beoordeeld door de cultureel-erfgoedcel en dan voorgelegd aan de stuurgroep en het Directiecomité van Interwaas. Hieronder staat een overzicht van de aanvragen in 2009, in totaal voor 11 000 euro. In het convenant staat jaarlijks 15 000 euro ingeschreven voor projectsubsidies op basis van het projectsubsidierglement, dus wordt in 2010 de overige niet besteedde 4 000 euro toegevoegd aan de pot van 15 000 euro voor 2010 (in totaal dus 21 000 euro).

Naam aanvrager	Titel project	Subsidie
Op Stoapel	VERANKERD over Boelwerf Temse en haar	800 €
De Barst	Zwarte boterhammen	600 €
Waas Archievenoverleg	Wase topstukken	1 000 €
Stad Lokeren	Het verleden is alomtegenwoordig. Huldeboek	750 €
Instituut voor Volkskunst	De Hutsepot	750 €
Dauidsfonds Bazel en Kruibeke	Klara erfgoedwandeling	0 €
CC Ter Vesten - Archief De Bergeyk	De Nachten van Cortewalle	1 000 €
Dauidsfonds	Tweede Sneukelfietstocht	750 €
Wonen in Hoedhaar, bewoners	Projectgroep "Wonen in Hoedhaar, bewoners	1 050 €
Heemkundige Kring Braem	De Durme: een confrontatie in foto's	900 €
'tj	De laatste landbouwgetuigen van Kruibeke, Bazel	900 €
Heemkundige Kring 't Sireentje	Promofolder Abdij Roosenberg en Heemkundige	700 €
Werkgroep Verheyen 2010	Verheyenjaar 2010	950 €
Vlaamse Canadese Vriendenkring	Studenten plukten tabak tussen 1965 en 1999 bij	850 €
Totaal		11 000 €

Naar aanleiding van ongeveer 1 jaar werking van dit subsidiereglement werd dit reglement geëvalueerd. Op basis van de feedback van diegenen die reeds een dossier invulden en van de verschillende adviesorganen wordt dit reglement 2010 wat te herschreven, voornamelijk wat betreft taalgebruik en overlapping in de vragen in de aanvraag- en afrekeningsdossiers. De criteria blijven zo goed als dezelfde.

3. PUBLICATIEBELEID

Door een aantal personeelwijzigingen werd het algemeen publicatiebeleid in 2009 nog niet volledig uitgewerkt. Op de aanzet, die in samenwerking met de werkgroep publicatiebeleid gegeven werd, zal in 2010 verder gewerkt worden. Doel van het publicatiebeleid is om de kwaliteit van de publicaties te behouden en/of verder uit te bouwen. In het convenant staat jaarlijks 6 000 euro ingeschreven voor projectsubsidies op basis van het publicatiebeleid, dus wordt in 2010 dit niet besteedde integraal toegevoegd aan de pot van 6 000 euro voor 2010 (in totaal dus 12 000 euro).